

Luonnos 4.7.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle poliisilain muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia. Muutosten tarkoituksena on ensinnäkin selvittää poliisilain sellaisia säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinvaraisiksi. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi eräitä salaisen tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön perusoikeussuojaa vahvistavia muutoksia, jotka perustuvat voimassa olevasta sääntelystä erityisesti laillisuusvalvonta- ja oikeuskäytännössä esiin nousseisiin seikkoihin.

Salaisten tiedonhankintakeinojen osalta ehdotetaan, että telekuuntelu- tai televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesti, vaan arvioitavana olisi, voidaanko teletiedonhankintaa kohdistaa mihin tahansa tietyn henkilön käytössä olevaan osoitteeseen tai laitteeseen. Tukiasematietojen hankkimiseen rinnastettaisiin tietojen hankkiminen tietyssä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Peitety tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai sukupuoli-siveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa. Peitetoiminnan käytön osalta ehdotetaan, että tappoa, murhaa tai surmaa estettäessä ei enää jatkossa olisi rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta, järjestäytyneisyyttä tai ammattimaisuutta taikka ennakoitavissa olevaa jatkuvuutta tai toistuvuutta koskevaa lisäedellytystä. Lisäksi peitetoiminnassa tehtäviä rikoksia koskevat säännökset ehdotetaan kirjoitettaviksi toimivaltasäännösten muotoon.

Ylimääräisen tiedon käyttö mahdollistettaisiin tiettyjen uusien kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevien rikosten selvittämisessä. Lisäksi rikostutkinnan kannalta selvästi turhan ylimääräisen tiedon hävittäminen ehdotetaan mahdollistettavaksi nykysääntelyn mahdollistamaa aikaisemmin, jos henkilö ei kolmen kuukauden kuluessa tietoa koskevasta ilmoituksesta vastusta tiedon hävittämistä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Luonnos 4.7.2022

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Poliisilaki	4
2.1.1 2 luku Yleiset toimivaltuudet	5
2.1.2 4 luku Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet.....	7
2.1.3 5 luku Salaiset tiedonhankintakeinot	7
3 Tavoitteet.....	22
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	23
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	23
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	24
4.2.1 Viranomaisen toimintaan kohdistuvat vaikutukset	24
4.2.2 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	24
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	25
5.2.1 Osallistuvan tietolähteen käyttö	25
5.2.2 Peitetoiminta ja sen edellytykset erityisesti yksittäiseen henkirikokseen liittyen ...	27
6 Lausuntopalaute.....	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	29
8 Lakia alemman asteinen sääntely	35
9 Voimaantulo	35
10 Toimeenpano ja seuranta	36
11 Suhde muihin esityksiin.....	36
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	36
12.1 Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen	37
12.2 Salaiset tiedonhankintakeinot.....	37
12.2.1 Yleistä	37
12.2.2 Teletiedonhankintakeinot.....	38
VALITSE KOHDE.....	39
Laki poliisilain muuttamisesta	39
LIITE	49
RINNAKKAISTEKSTIT	49
Laki poliisilain muuttamisesta	49

Luonnos 4.7.2022

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Poliisilaki (872/2011) tuli voimaan 1.1.2014 samaan aikaan esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) kanssa. Lait valmisteltiin vuosina 2007–2010 Esitutkinta- ja pakkokeinokomiteassa (oikeusministeriön komiteanmietintö 2009:2 ja HE 224/2010 vp), ja viimeisteltiin laajan lausuntokierroksen jälkeen sisäministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä.

Oikeusministeriö asetti 10.7.2020 työryhmän, jonka tehtävänä on tarkastella pakkokeinolain muutostarpeita ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset (OM058:00/2020). Työryhmän toimikausi päättyi 31.12.2021. Työryhmän tehtävänä oli tarkastella pakkokeinolain muutostarpeita ja tarkastelun perusteella valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmässä ehdotettiin tehtäväksi useita muutoksia muun muassa pakkokeinolain 10 lukuun. Työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä 20.12.2021.

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva poliisilain 5 luku perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää olennaisesti samojen edellytysten perusteella rikosten estämiseen kuin niitä voidaan käyttää pakkokeinolain 10 luvun perusteella rikosten selvittämiseen. Rikoksen paljastamiseen salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää vain, jos kysymyksessä olisi laissa tarkemmin säädetty maanpetos- tai terrorismirikos. Salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan tietyissä tapauksissa käyttää myös vaaran torjumiseen.

Eduskunta on pakkokeinolakia hyväksyttyään edellyttänyt, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan (EV 374/2010 vp). Pakkokeinolainsäädännön muuttamisen yhteydessä eduskunta on edellyttänyt, että hallitus antaa selvityksen salaisten pakkokeinojen käytöstä ilmoittamista koskevan sääntelyn soveltamisesta vuoden 2014 loppuun mennessä (EV 203/2013 vp). Sisäministeriö ja oikeusministeriö ovat molemmat eduskunnalle antamissaan vastauksissa olleet yksimielisiä siitä, että on edelleen tarkasteltava poliisilain ja pakkokeinolain sääntelyä asiasta.

Tehtävänä erityisesti on valmistella poliisilain 5 luvun muutokset niin, että ne vastaavat pääosiltaan oikeusministeriön pakkokeinolakityöryhmässä pakkokeinolain 10 lukuun tehtäviä muutoksia. Samassa yhteydessä voidaan valmistella muut sellaiset ehdotukset poliisilainsäädännön muutoksiksi, jotka katsotaan ehdottoman välttämättömiksi.

Työryhmän toimikauden aikana tulleista asian kannalta merkityksellisistä laillisuusvalvonta- ja tuomioistuinratkaisuihin voidaan mainita esimerkiksi EOAK/23/2017, jossa eduskunnan apulaisoikeusasiamies on esittänyt oikeusministeriön ja sisäministeriön harkittavaksi, olisiko säädosperustan selventämiseksi syytä ryhtyä lainsäädäntötoimiin joko poliisia koskevaan lainsäädäntöön tai ratkaisussa viitattuihin prosessilakeihin tehtävillä täsmennyksillä koskien poliisin roolia oikeuteen tuotavaksi määrättyjä henkilöitä koskevassa menettelyssä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/2406/2020 katsonut tällä hetkellä olevan epäselvää, miten pakkokeinolaisissa olevaa kieltoa rajoittaa tutkintavangin ja hänen asiamiehensä yhteydenpitoa on tulkittava. Ratkaisussa EOAK/7510/2020 eduskunnan oikeusasiamies on puolestaan pitänyt hyvin ongelmallisena, että tutkintavangin perusoikeussuojan kannalta niin keskeinen ja jokapäiväinen asia kuin tuomioistuimen määräämien yhteydenpitorajoitusten sisältö ja niiden valvonta on osoittautunut olevan lainsäädännössä puutteellisesti järjestetty ja pitänyt hyvin tärkeänä, että lainsäädäntöä tältä osin täydennetään ja täsmennetään.

Luonnos 4.7.2022

Esitetyn lisäksi aihetta muutostarpeiden tarkastelulle ovat aiheuttaneet eräät käytännön toimijoiden esittämät poliisilakia koskevat havainnot. Tässä yhteydessä tulee tehtäväksi ainoastaan välttämättömät muutokset poliisilakiin.

1.2 Valmistelu

Sisäministeriö asetti 6.5.2020 hankkeen työryhmän, jonka tehtävänä on tarkastella poliisilain (872/2011) muutostarpeita ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Asettamis päätöksen mukaan samassa yhteydessä voidaan valmistella muut sellaiset ehdotukset poliisilainsäädännön muutoksiksi, jotka katsotaan ehdottoman välttämättömiksi.

Hanke pyritään toteuttamaan mahdollisimman pitkälle samassa aikataulussa oikeusministeriössä valmisteltavien pakkokeinolain muutosten kanssa. Poliisilain muuttamista koskevan hankkeen vastuuvalmistelijä koordinoi oikeusministeriön pakkokeinolakityöryhmän puheenjohtajan kanssa hankkeita niiden edetessä.

Hankkeen valmistelussa toimi ohjausryhmänä sisäministeriön poliisiosaston johtoryhmä. Hanke tehtiin virkatyönä sisäministeriön poliisiosastolla, ja tehtävänä oli laatia ehdotus hallituksen esityksen muotoon. Hankkeen toimikausi 6.5.2021 –31.12.2021 ja sen määräaika jatkettiin 15.4.2022 saakka.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Poliisilaki

Tärkein poliisitoimintaa sääntelevä laki on 22.7.2011 annettu poliisilaki, joka on aikajärjestyksessä kolmas samanniminen laki. Laki on jaoteltu yhdeksään lukuun seuraavasti: 1. Yleiset säännökset, 2. Yleiset toimivaltuudet, 3. Turvatarkastus poliisin toimitiloissa, 4. Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet, 5. Salaiset tiedonhankintakeinot, 6. Poliisitutkinta, 7. Vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus, 8. Vahingonkorvaus ja palkkio sekä 9. Erinäiset säännökset ja asetuksenantovaltuuksia koskeva säännös.

Poliisilain 1 luvussa säädetään niin sanotuista poliisioikeudellisista periaatteista, perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta (2 §), suhteellisuusperiaatteesta (3 §), vähimmän haitan periaatteesta (4 §) ja tarkoitussidonnaisuusperiaatteesta (5 §) sekä mahdollisuudesta luopua tehtävästä tai siirtää sitä (9 §). Yleisellä tasolla säädetty toiminnan periaatteet koskevat kaikkien poliisitehtävien hoitoa ja kaikkea poliisivaltuuksien käyttöä. Nämä periaatteet ovat yleisiä, mutta ilmenevät välillisesti uudelleen myös useiden poliisilakiin sisältyvien yksittäisten säännösten sanamuodosta. Korostetun tärkeätä näiden periaatteiden noudattaminen on voimakeinon käytön yhteydessä ja salaisten tiedonhankintakeinon yhteydessä sekä yleensäkin puututtaessa poliisitoimenpiteiden yhteydessä muutoin olennaisin tavoin kansalaisten oikeuspiiriin.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta koskevan poliisilain 1 luvun 2 §:n mukaan poliisin on valtaansa käyttäessään valittava ajateltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten ja vähimmällä haitalla edistää näiden oikeuksien toteutumista.

Suhteellisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että käytettävien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Suhteellisuusperiaatteen ilmaiseva poliisilain 1 luvun 3 § kuuluu seuraavasti: ”Poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tarkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin

Luonnos 4.7.2022

vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Suhteellisuusperiaatteen ajatuksen ilmentävä erityissäännös on lisäksi poliisilain 1 luvun 9 §:ssä otsikolla ”Toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen”. Säännöksen mukaan poliisilla on oikeus luopua toimenpiteestä, jos sen loppuunsaattaminen voisi johtaa tavoiteltavaan tulokseen nähden kohtuuttomiin seurauksiin. Säännöksellä pyritään estämään sellaisten tilanteiden syntyminen, joissa poliisivaltuuksien käyttö saattaisi aiheuttaa asianosaiselle tai sivulliselle henkilölle suurempaa haittaa kuin torjuttava oikeudenloukkaus tai häiriö.

Vähemmän haitan periaate ilmentää toimenpiteen tarpeellisuuden vaatimuksen noudattamisesta. Aikaisemmin puhuttiin yleisesti tarpeellisuuden periaatteesta. Poliisin toimenpiteet on suoritettava puuttumatta kenenkään oikeuksiin enempää tai aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Poliisi saa arvioida toimenpiteen tarpeellisuutta lähtökohtaisesti vain poliisille kuuluvien päämäärien saavuttamiseen nähden. Poliisitehtäviä suoritettaessa ei ole siten toimivaltajärjestelmän soveltamiseen nähden mahdollista pitää silmällä yhteiskunnan ”yleistä hyvää”.

Poliisityössä ei saa käyttää valtaa enempää kuin tilanne välttämättä vaatii. Poliisitehtävän yhteydessä on usein mahdollista harkita erilaisia toimenpiteitä tilanteen ratkaisemiseksi. Valintaa ohjaa välttämättömyyden vaatimus. Keinovalikoimasta tulee ottaa käyttöön se, josta aiheutuva haitta jää pienimmäksi. Tämä voi käytännössä merkitä sitä, ettei poliisi voi valita sille itselleen parhaiten sopivaa, kätevirtä ja halvinta toimintatapaa. Periaatteen käytännön merkitys ilmenee ehkä selvimmin niissä tilanteissa, joissa poliisi joutuu harkitsemaan erityyppisten voimakeinojen tai salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä.

Tarpeellisuuden vaatimus ilmenee myös siten, että vain sellaisen vallan käyttäminen on oikeutettua, joka on omaan johtamaan poliisin tavoittelemaan tulokseen. Henkilöön ei esimerkiksi saa kohdistaa telekuuntelua, vaikka telekuuntelun edellytykset näennäisesti olisivatkin olemassa, mikäli tilanteen osalta tiedetään, että telekuuntelulla ei todellista tavoitetta kuitenkaan tulla saavuttamaan. Tarpeellisuuden periaatteen unohtaminen merkitsisi silloin poliisitoimenpiteen muuttumista perusteettomaksi puuttumiseksi perus- ja ihmisoikeuksiin.

Poliisitoiminnassa saatetaan joutua puuttumaan voimakkaasti ja sängen konkreettisestikin toimen kohteena olevan henkilön oikeusasemaan. Tämä korostaa ehdotonta lainmukaisuuden vaatimusta kaikissa poliisitehtävissä. Ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisukäytännössä on toisinaan jouduttu kiinnittämään huomiota siihen, että poliisi saa käyttää valtuuksiaan kulloisenkin tehtävän yhteydessä ainoastaan tähän tehtävään nimenomaisesti liittyviin tarkoituksiin. Ei ole siis sallittua käyttää valtaa jonkin sellaisen tehtävän näennäiseen suorittamiseen, johon vallankäyttö sinänsä voisi sopia, jos kuitenkin todellisena tavoitteena onkin luoda toimivaltaa kokonaan toiseen, sellaiseen toimenpiteeseen, johon puheena olevia valtuuksia ei olisi lainkaan oikeutta liittää. Poliisilain 1 luvun 5 §:n mukaan poliisi saa käyttää toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen.

2.1.1 2 luku Yleiset toimivaltuudet

3 § Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Poliisilain 2 luvun 3 §:ssä säädetään etsintäkuulutetun kiinniottamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. Kyseisessä lainkohdassa

Luonnos 4.7.2022

kysymyksessä ei ole itsenäinen toimenpide, vaan etsintäkuulutuksen antaneen toimivaltaisen poliisi- tai muun viranomaisen määräämän vapautteen kohdistuvan toimenpiteen täytäntöönpano.

Etsintäkuulutus ei ole itsenäinen pakkokeino vaan keino tavoittaa henkilö, jolta laillisella perusteella on riistettävä vapaus. Etsintäkuulutus voi koskea henkilöä, joka on jättänyt saapumatta kuulusteluun ja jota ei ole muuten tavoitettu. Etsintäkuulutettuja ovat myös pakkokeinolain 2 luvun säännösten nojalla pidätettäväksi tai vangittavaksi määrättyt. Aiemman tulkintakäytännön mukaan kysymykseen ovat tulleet myös tuomioistuimen oikeuteen noudettavaksi määräämän henkilön kiinniottaminen, kuten esimerkiksi oikeuteen saapumatta jäänyt asianosainen tai todistaja.

Kun tuomioistuin määrää asianosaisen tai todistajan noudettavaksi myöhemmin pidettävään istuntoon, noudettavasta henkilöstä tehdään yleensä poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettu etsintäkuulutus. Etsintäkuulutus on käytännössä valtakunnallisessa poliisiasiaien tietojärjestelmässä (PATJA) oleva ilmoitus henkilön tavoittamiseksi; etsintäkuulutuksen kohteena oleva henkilö tallennetaan PATJAan sekalaisilmoitukselle MU-roolissa (Poliisihallituksen ohjaava kirje, POL-2020-57748). Mainittu Patja-syöttö tarkoittaa poliisilain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua kuulutusta.

Käytännössä poliisi joutuu suorittamaan tuomioistuinten tekemiin prosessuaalisiin ratkaisuihin liittyviä kiinniottoja myös muissa kuin noutoihin liittyvissä tilanteissa. Tehtäviin ei välttämättä liity etsintäkuulutusta. Prosessilaeissa ei myöskään ole tehtävien virka-apuluonteisuuteen liittyviä mainintoja tai ylipäättänsä kattavia mainintoja poliisin roolista tuomioistuimen käsittelyratkaisujen täytäntöönpanossa.

Käytännössä on melko tavanomaista, että tuomioistuin päätyy istuntopäivänä siihen, että pois-olevaa asianosaista tai todistajaa yritetään tavoittaa noudettavaksi vielä samalle istuntopäivälle, etsintäkuulutusta ei useinkaan tehdä Patja-syöttönä, vaan tuomioistuimesta otetaan yleensä puhelimitse yhteyttä poliisiin ja tarvittaessa toimitetaan poliisille kirjallinen noutomääräys. Tällaisessa tilanteessa kysymys siitä, onko kyse poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua etsintäkuulutetusta henkilöstä, jää jossain määrin avoimeksi tai epäselväksi. Lainsäädännöstä ei ainakaan välittömästi ilmene, voiko myös muulla tavoin tuomioistuimen tekemä kuulutus täyttää etsintäkuulutuksen edellytykset tavalla, joka loisi poliisille toimivallan ja toimintavelvollisuuden asiassa. Lähtökohdiltaan asiaa on arvioitava perusoikeusmyönteisesti, ja koska viime kädessä poliisin toimenpide kohdistuu yksilön vapauden riistämiseen, niin asiointi on lainsäädännöllisesti lainsäädännön osalta epäselvä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamieskin on pitänyt ongelmallisena kysymystä siitä, onko säädösperusta menettelystä oikeuteen tuotavaksi määrättyjen henkilöiden osalta asianmukainen – mukaan lukien se, miten menettely etsintäkuulutuksista noutoasioissa on järjestetty (EOAK/23/2017).

Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja vapautteen liittyvässä perusoikeuksien suojassa lähdetään siis siitä, että vapaudenmenetyksen on perustuttava lakiin sekä siitä, että vapaudenmenetyksestä päättää viime kädessä riippumaton tuomioistuin. Kun tuomioistuin prosessuaalisen

Luonnos 4.7.2022

lainsäädännön perusteella määrää noudosta tai muusta vapaudenmenetyksestä, perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset tältä osin täyttyvät.

Poliisin toimivaltuuksien käytön keskeinen periaate on, ettei kenenkään oikeuksiin puututa ilman laillista perustetta eikä silloinkaan enempää kuin on välttämätöntä yhteiskunnan ja toisten yksilöiden etujen ja oikeuksien turvaamiseksi (HE 57/1994 vp, s. 5 ja 17).

Poliisin toiminnan laillisuuden arvioinnissa lähdetään siitä, että perusoikeuksiin, kuten vapautteen, puuttuminen edellyttää aina nimenomaista valtuussäännöstä. Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä oleva poliisin tehtävien määrittely ei anna poliisille toimivaltuuksia, vaan toimivaltuudet esimerkiksi kiinniottoon määrittellään nimenomaisissa valtuussäännöksissä. Poliisin tehtävien määrittelyllä voi kuitenkin olla merkitystä toimivaltasäännösten tulkinnassa esimerkiksi saman luvun 5 §:ssä säädetyn tarkoitussidonnaisuuden periaatteen kannalta.

Edellä mainitun perusteella varsinkin tilanteissa, joissa kysymys ei ole poliisilain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun etsintäkuulutetun henkilön kiinniotosta, poliisin toiminnan perusteita on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehenkin ratkaisun perusteella tarpeen selkeyttää lailla niin, että poliisilain 2 luvun 3 §:n 1 momenttia muutettaisiin niin, että se kattaisi myös muun kuin etsintäkuulutetun henkilön, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

2.1.2 4 luku Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet

Osana uutta siviilitiedustelulainsäädäntöä säädettiin poliisilakiin uusi 5 a luku. Tässä yhteydessä kyseisen luvun 7 §:ssä määriteltiin suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisi-mies, joita ovat suojelupoliisin päällikkö, apulaispäällikkö, osastopäällikkö, ylitarkastaja ja tarkastaja. Poliisilain 4 luvun 2 ja 3 §:ssä puhutaan ainoastaan päällystöön kuuluvasta poliisimiehestä. Tämän takia on perusteltua, että pykäliin lisätään suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies, jonka pyynnöstä on oikeus saada tietoja.

2.1.3 5 luku Salaiset tiedonhankintakeinot

Poliisilain 5 luvussa säädetään telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peiteltyä tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, peitetöiminnan, valeoston, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

Poliisilain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa. Henkilön toiminnasta tehdyillä havainnoilla tai siitä muutoin saaduilla tiedoilla tarkoitetaan välittömästi henkilön omasta toiminnasta tehtyjä havaintoja ja ulkopuolisen henkilön antamia vihjetietoja ja muuta välillistä selvitystä. Havaintoihin ja muuten saatuihin tietoihin kuuluvat myös muun muassa rikostiedustelutiedot, tarkkailuhavainnot, muut vihjetiedot ja rikosanalyysillä tiedoista tehtävät johtopäätökset. Edellytyksenä rikoksen estämiseksi säädetyn tiedonhankintakeinon käytölle on, että tällaisten tietojen perusteella on muodostunut perusteltu oletus henkilön syyllistymisestä rikokseen (HE 224/2010 vp, s. 89).

Luonnos 4.7.2022

Poliisilain mukainen rikoksen estäminen on varhaisvaiheen ennakkollista viranomaistoimintaa. Poliisilain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan rikoksen estäminen kattaa toimenpiteet, joiden tarkoituksena on estää rikoksen yritys ja valmistelu. Valmistelun estämisellä tarkoitetaan rangaistavan teon valmistelun estämistä myös silloin, kun itse valmistelua ei ole kriminalisoitu.

Poliisilain 5 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan rikoksen paljastamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on selvittää, onko esitutkinnan aloittamiselle esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan olettaa, että rikos on tehty. Rikoksen paljastamisen käsite viittaa rikoksen estämisen ja selvittämisen väliin jäävään harmaaseen alueeseen. Kyse ei ole rikoksen selvittämisestä, koska esitutkinnan käynnistämisen edellytykset puuttuvat, eikä myöskään rikoksen estämisestä, koska rikos oletetaan jo tehdyksi. Rikoksen paljastamisesta on kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa vihjetiedon mukaan rikos olisi jo tehty, mutta konkreettista perustetta epäilylle ei vielä ole eli esitutkintalain mukainen syytä epäillä -kynnys ei ole ylittynyt. (HE 224/2010 vp, s. 90).

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytölle asetetaan 5 luvussa korkeat tiettyjen rikosten vakaavuustasoa koskevat vaatimukset ja muutenkin tiukat tiedonhankintakeinojen käyttöä koskevat edellytykset. Tämä liittyy paitsi salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämiseen salassa, erityisesti puuttumiseen perustuslailla turvattuihin perusoikeuksiin jälkimmäisen vaihdella tiedonhankintakeinosta ja käyttämistilanteesta riippuen. Salaisen tiedonhankintakeinon käyttö varsin tyyppillisesti edellyttää vakavaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää lähtökohtaisesti mainittua lievempien rikosten estämistä.

Salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttötapsansa ja -tarkoituksensa mukaan ryhmitellä eri tavoin. Kohdehenkilön viestintään kohdistuvia teknisiä tiedonhankintakeinoja ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella sekä tekninen kuuntelu. Perinteisenä henkilötiedonhankintakeinona pidetään tietolähdetoimintaa ja siihen liittyvää tietolähteen ohjattua käyttöä. Tietolähdetoiminnassa kohdehenkilöä koskevia tietoja hankitaan välikäden kautta. Tiedonhankintakeinon käyttäjän ja joko välikäden tai suoraan kohdehenkilön välisessä vuorovaikutuksessa käytettäviä harhautusta sisältäviä henkilötiedonhankintakeinoja ovat peitelty tiedonhankinta, peitetoiminta ja valeosto. Kohdehenkilön käyttäytymisen teknisen havainnoinnin keinoja ovat tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu. Suunnitelmallinen tarkkailu puolestaan perustuu kohdehenkilön käyttäytymisen aistinvaraiseen havainnointiin.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleisenä edellytyksenä poliisilain 5 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan on, että sillä voidaan olettaa saatavan rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi taikka vaaran torjumiseksi tarvittavia tietoja. Telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, suunnitelmallisen tarkkailun, teknisen kuuntelun, henkilön teknisen seurannan, teknisen laitetarkkailun, peitetoiminnan, valeoston, tietolähteen ohjatun käytön ja valvotun läpilas-kun yleisenä lisäedellytyksenä saman pykälän 2 momentin mukaan on, että niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai paljastamiselle. Peitetoiminnan ja valeoston käyttäminen edellyttää lisäksi, että käyttö on välttämätöntä rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi.

Eri tiedonhankintakeinojen käytölle on poliisilaissa asetettu niin sanottuja yleisiä edellytyksiä ja erityisiä edellytyksiä. Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön erityisinä edellytyksinä ovat ennen kaikkea ne yksilöidyt rikokset, joiden estämiseksi kutakin keinoa voidaan käyttää. Eri

Luonnos 4.7.2022

tiedonhankintakeinoja koskevissa säännöksissä on myös voitu asettaa muita erityisiä edellytyksiä.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöperusteille yhteinen piirre on se, että ne on määritelty henkilö- ja rikoslähtöisesti. Niitä voidaan kohdistaa vain sellaiseen henkilöön tai käyttää hankittaessa tietoa vain sellaisen henkilön toiminnasta, jonka voidaan perustellusti olettaa tulevaisuudessa syyllistyvän tai jo syyllistyneen tietyn rangaistusuhan täyttävään rikokseen tai sellaisen valmisteluun. Jos tällaista tiettyyn henkilöön liittyvää rikostorjunnallista perustetta ei ole olemassa, ei poliisilain mukaisen salaisen tiedonhankintakeinon käyttö ole mahdollista. Muun tiedustelutiedon hankinnan on näin ollen perustuttava avointen lähteiden seurantaan, poliisin niin sanottuun yleisvalvontaan, rikoksen selvittämisessä saatuihin tietoihin sekä tietoihin, jotka poliisi yhteistyöverkostonsa kautta saa muilta viranomaisilta ja yksityisiltä tahoilta.

5 § Telekuuntelu

Pykälän 1 momentin mukaan telekuuntelulla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitetun yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon kautta teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 8 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen. Momentissa viitatussa lainkohdassa yleisellä viestintäverkolla tarkoitetaan viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille.

Telekuuntelu kohdistuu välitettävänä olevaan viestiin. Perusteltuna on pidetty selvittää tämä pykälätasolla, jotta tehdään selvä ero esimerkiksi laitteessa jo olevaan viestiin tai muuhun tietoon kohdistuviin tiedonhankintakeinoihin. Kysymys on telekuuntelun käyttöalan tarkentamisesta.

7 § Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Pykälän 2 momentin mukaan lupa telekuunteluun ja luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan. Erilaisia tulkintoja on esiintynyt siitä, voidaanko telekuuntelulle hakea jatkoa aikaisemman luvan ollessa vielä voimassa ja, jos uusi lupa myönnetään vanhan ollessa vielä voimassa, alkaako jatkoluvan voimassaolo aina päätöshetkestä vai esimerkiksi tätä myöhemmästä vanhan luvan päättymispäivästä. Perustellulta vaikuttaa selvittää momenttia siten, että siitä selvästi käy ilmi luvan voimassaolon alkavan aina luvan antopäivästä, koska arvioinnin kannalta on olennaista, että luvan myöntämisen edellytykset on arvioitu ja ne ovat olleet olemassa luvan myöntämishetkellä.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, mitä tietoja telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava. Yhtenäistä tietoista on toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte.

Erilaisten telepäätelaitteiden määrä kasvaa jatkuvasti. Esimerkiksi telekuuntelun ja televalvonnan kohteena olevien liittymien määrät ovatkin kasvaneet vuositasolla selvästi enemmän kuin niiden kohteena olevien henkilöiden lukumäärät. Tämän johdosta kasvaa nykysääntelyn johdosta myös tarve tehdä samassa asiassa samaa henkilöä koskien useita peräkkäisiä telekuunteluvaatimuksia ja -päätöksiä. Jo nykyään laajoissa esitutkinnoissa telekuunteluhakemuksia voidaan joutua tekemään jopa viikoittain. Siten nykysääntelyn laite- ja liittymäkohtaisuus aiheuttaa

Luonnos 4.7.2022

samoissa asioissa useita peräkkäisiä telekuuntelulupien valmistelu- ja käsittelyprosesseja sekä poliisissa että tuomioistuimissa.

Telekuuntelua koskevan harkinnan osalta olennainen on telekuuntelun aiheuttama perusoikeuspuuttuminen, joka kohdistuu luottamuksellisen viestinnän suojaan. Merkitystä tämän kannalta ei ole tietyn henkilön käyttämien telepäätelaitteiden tai -liittymien taikka näihin kohdistuvien telekuuntelulupien lukumäärällä. Olennaista tämän sijaan on, voidaanko tietyn henkilön luottamuksellisen viestinnän suoja loukata hänen viestintäänsä kohdistettavalla telekuuntelulla.

Perustellulta siksi vaikuttaa, että telekuuntelulupaa koskeva sääntely muutettaisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuuden sijaan henkilösidonnaiseksi. Tällöin luvassa ei lueltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita lupa koskee, vaan tuomioistuin myöntäisi luvan suorittaa telekuuntelua viesteihin, jotka ovat lähtöisin henkilön hallussa olevasta tai hänen oletettavasti muuten käyttämästä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettavina tällaiseen laitteeseen. Muutoksen johdosta poliisin ei tarvitsisi hakea erikseen yksittäisiä lupia kullekin henkilön hallussa olevalle tai hänen oletettavasti muuten käyttämälle teleosoitteelle tai -laitteelle, jotka selviävät telekuunteluluvan myöntämisen jälkeen.

Jo nykyisellään on pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vastuulla selvittää henkilön käyttämät teleliittymät ja telepäätelaitteet. Liittymien ja laitteiden tiedot ilmoitetaan tuomioistuimelle teletiedonhankintakeinoa koskevassa hakemuksessa ja tuomioistuin myöntää tai hylkää luvan kyseisiin tietoihin perustuen. Tietyn henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisikin edelleen pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen virkavastuulla selvitettäväksi asiaksi. Lisäksi olennainen olisi jatkossakin poliisilain 5 luvun 56 §, joka sääntelee telekuuntelun keskeyttämistä tilanteissa, joissa telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

Telekuuntelulupaa haettaessa ja myönnettäessä tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö voi kuitenkin olla myös tuntematon. Perusteltua on, että tämä käy nimenomaisesti ilmi lain säännöksestä. Tällaisissa tapauksissa olisi lisäksi edelleen tarvetta sille, että telekuuntelulupa myönnettäisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesti.

8 § Televalvonta ja sen edellytykset

Pykälän 1 momentin mukaan televalvonnalla tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 5 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Tunnistamistiedolla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain terminologiassa tunnistamistietojen käsite on korvautunut välitystiedoilla. Hallituksen esityksessä tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja rikoslain tiettyjen kohtien muuttamisesta todetaan, että välitystieto vastaa sisällöllisesti tunnistamistiedon määritelmää, mutta vastaa paremmin haettua sisältöä, koska termi tunnistamistieto sekoitetaan yleiskielessä usein erilaisiin tunnistautumiseen liittyviin palveluihin eikä ilmennä riittävän selvästi sitä, että tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä oleva tieto on tullut kerätä viestinnän välittämisen yhteydessä, jotta sitä voidaan pitää tunnistamistietona (HE 221/2013 vp, s. 95). Sanotun johdosta on perusteltua korvata termi

Luonnos 4.7.2022

tunnistamistieto termillä välitystieto myös nyt käsiteltävänä olevassa pykälässä sekä muissa poliisilain pykälissä, joissa nykyisellään viitataan tunnistamistietoihin.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa määritellään, että viestinnän välittäjällä tarkoitetaan teleyritystä, yhteisötilaajaa ja sellaista muuta tahoa, joka välittää sähköistä viestintää muutoin kuin henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiin. Televalvonnan voidaan katsoa kohdistuvan nimenomaan viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankintaan. Jos välitystiedot hankitaan muualta kuin viestinnän välittäjän hallusta, kyse ei ole televalvonnalla hankittavasta tiedosta. Sanotun johdosta on perusteltua täsmentää televalvonnan määritelmää viittaamalla siinä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdan määritelmään. Kysymys on televalvonnan määritelmän tarkentamisesta myös suhteessa pakkokeinolain 7 luvun 4 §:n mukaisiin takavarikoimis- ja jäljentämiskieltoihin.

Pykälän 6 momentin mukaan tietojen luovuttamisesta hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille säädetään sähköisen viestinnän tietosuojalain 35 §:ssä. Voimassa olevassa laissa oleva viittaus kumottuun lakiin on perusteltua muuttaa kohdistumaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 321 §:ään.

10 § Televalvonnasta päättäminen

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Perustellulta vaikuttaa, että myös epäiltäessä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä päätösvalta televalvonnasta säädetään tuomioistuimelle. Näin ollen tuomioistuimen päätöksentekotoimivalta tulisi ulottaa myös 9 §:n 6 kohtaan.

Pykälän 5 momentin mukaan lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi. Vastaavasti kuin edellä telekuuntelua koskevan 7 §:n osalta, erilaisia tulkintoja on esiintynyt siitä, voidaanko televalvonnalle hakea jatkoa aikaisemman luvan ollessa vielä voimassa ja, jos uusi lupa myönnetään vanhan ollessa vielä voimassa, alkaako jatkoluvan voimassaolo aina päätöshetkestä vai esimerkiksi tätä myöhemmästä vanhan luvan päättymispäivästä. Perustellulta vaikuttaa selventää momenttia siten, että siitä selvästi käy ilmi luvan voimassaolon alkavan aina luvan antopäivästä, koska arvioinnin kannalta on olennaista, että luvan myöntämisen edellytykset on arvioitu ja ne ovat olleet ollessa luvan myöntämishetkellä.

Pykälän 6 momentissa säädetään siitä, mitä tietoja televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava. Vastaavasti kuin edellä on luvun 7 §:ssä tarkoitetun telekuuntelun osalta todettu, myös televalvonnan osalta on perusteltua, että sääntely muutettaisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuuden sijaan henkilösidonnaiseksi. Tietyn henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi edelleen poliisin virkavastuulla selvitettäväksi asiakki. Lisäksi muutoksen johdosta on perusteltua lisätä televalvonta poliisilain 5 luvun 56 §:ään, joka sääntelee telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkailun keskeyttämistä. Perusteltua on, että myös televalvonta tulisi keskeyttää tilanteessa, jossa se kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin. Lisäksi televalvonnalla saadut tiedot ja niitä koskevat muistiinpanot olisi hävitettävä.

Luonnos 4.7.2022

Vastaavasti kuin edellä on luvun 7 §:n tarkastelussa todettu telekuuntelun osalta, televalvontalupaa haettaessa ja myönnettäessä henkilö voi olla myös tuntematon. Perusteltua on, että tämä käy nimenomaisesti ilmi lain säännöksestä. Tällaisissa tapauksissa olisi lisäksi edelleen tarvetta sille, että televalvontalupa myönnettäisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesti.

11 § Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Pykälän 1 momentin tukiasematietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista telepäätelaitteista ja teleosoitteista. Pykälän 2 momentin mukaan Poliisille voidaan antaa lupa 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikoksen estämiseksi merkityksellisten tukiasematietojen hankkimiseen. Pykälän 3 momentin mukaan poliisilla on lisäksi oikeus tukiasematietojen hankkimiseen, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Sähköisen viestinnän palveluntarjoajat keräävät sijaintitietoa asiakkaidensa telepäätelaitteista ja teleliittymistä omiin tietokantoihinsa. Lainsäädännön tulisi olla myös tältä osin teknologia-neutraalia. Perusteltua on siksi muuttaa säännöstä siten, että se mahdollistaisi tiedon hankkimisen tukiasematiedon hankkimisen lisäksi myös tietoyhteiskunnan palveluntarjoajan tietokantaan tietyssä määritellyssä maantieteellisessä sijainnissa tallentuneista telepäätelaitteista ja teleosoitteista vastaavilla edellytyksillä.

12 § Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Pykälässä säädetään tukiasematietojen hankkimisesta päättämisestä. Jos edellä 11 §:n käsitellyssä ehdotetut muutokset toteutetaan, tulee niistä aiheutuvat muutostarpeet huomioida myös 12 §:ssä. Pykälän 2 momentin 4 kohdan osalta olisi perusteltua muutoksen johdosta puhua tukiaseman sijaan paikasta, jota päätös koskee.

15 § Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Pykälän 2 momentin perusteella poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä rikoksista, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai tietyistä muista momentissa mainituista rikoksista. Pykälässä ei ole erityissääntelyä tilanteista, joissa peitelty tiedonhankinta tapahtuisi tietoverkossa.

Tältä osin huomiota on kiinnitetty tietoverkossa tapahtuvan peitetoiminnan edellytyksiin. Luvun 28 §:n 2 momentin mukaan poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Vaikka peitetoiminnan käyttämisen kynnys siten on muuten korkeammalla kuin peitellyn tiedonhankinnan, poliisilla kuitenkin 28 §:n 3 momentin mukaan oikeus kohdistaa rikoksen estämiseksi henkilöön peitetoimintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän sellaiseen rikokseen, josta

Luonnos 4.7.2022

säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

Peitellyssä tiedonhankinnassa kysymys on tiettyyn henkilöön kohdistuvasta lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvasta tiedonhankinnasta, jossa poliisimiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Peitetoiminnalla taas tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja. Kyseisissä tiedonhankintakeinoissa on siten kysymys tietyiltä osin samankaltaisesta toiminnasta, mutta peitetoimintaa voidaan tyypillisesti pitää kestoltaan pidempiaikaisena, pidemmälle menevänä ja kohdehenkilön tuntemaa luottamuksen tunnetta enemmän horjuttavana toimintana kuin peiteltyä tiedonhankintaa. Tämä eroavaisuus onkin tunnistettu kyseisten tiedonhankintakeinojen käytön edellä viitatuissa edellytyksissä. Tietoverkossa tapahtuvan toiminnan osalta peitetoimintaa voidaan kuitenkin käyttää matalammalla kynnyksellä kuin peiteltyä tiedonhankintaa.

Mahdollisuus peitetoimintaan tietoverkossa tietyissä tilanteissa ei itsessään perustele mahdollisuutta peiteltyyn tiedonhankintaan vastaavissa tilanteissa. Kunkin tiedonhankintakeinon kohdalla tulee itsenäisesti perusoikeuspuuttumisen merkittävyys huomioiden arvioida esimerkiksi se, minkälaista vakavuustasoa tiedonhankintakeinon käytön mahdollistavilta perusterikoksilta vaaditaan. Suhteellisuus- ja vähimmän haitan periaatteiden mukaisena voidaan kuitenkin pitää sitä, että poliisilain sääntelyllä pyritään ohjaamaan perusoikeuksia mahdollisimman vähän loukkaavien keinojen käyttöön tilanteissa, joissa tarve tiettyjen tiedonhankintakeinojen käytön mahdollistamiselle on olemassa, mutta tiedonhankintakeinolla tavoiteltu tulos voisi tietyissä tilanteissa olla saavutettavissa myös perusoikeuksiin vähemmän puuttuvilla keinoilla.

Tietoverkkojen käytön lisääntyessä myös rikollisessa toiminnassa voidaan sinällään arvioida olevan selvä tarve peitellylle tiedonhankinnalle tietoverkossa. Jo nykysääntely kuitenkin mahdollistaa pykälässä säädettyjen edellytysten täytyessä peitellyn tiedonhankinnan myös tietoverkossa, ja kysymys tässä arvioinnissa onkin siten ennen kaikkea siitä, tulisiko peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa olla mahdollista nykyistä alemmin kynnyksin. Peitetoiminnan mahdollistamista alemmalla kynnyksellä tietoverkoissa on perusteltu lain esitöissä ennen kaikkea sillä, että tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on jo sinänsä tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan peitetoiminnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin kuin muussa peitetoiminnassa, joten jälkikäteen on luotettavasti selvitettävissä, kuinka peitetoimintaa suoritettaessa on toimittu. Tietoverkkoympäristössä ei ole myöskään tavanomaisen peitetoiminnan turvallisuusriskejä (HE 222/2010 vp s. 339). Perusteluita voidaan pitää relevantteina myös muuttuneessa tietoverkkoympäristössä ja niiden voidaan katsoa pitkälti soveltuvan myös tietoverkoissa tapahtuvaan peiteltyyn tiedonhankintaan.

Sanotun johdosta esityksessä ehdotetaan, että poliisi saisi kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

23 § Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknisellä laitetarkkailulla tarkoitetaan tietokoneen tai muun vastaavan teknisen laitteen taikka sen ohjelmiston toiminnan, sisältämien tietojen tai yksilöintitietojen muuta kuin yksinomaan

Luonnos 4.7.2022

aistinvaraista tarkkailua, tallentamista tai muuta käsittelyä rikoksen estämiseksi merkityksellisen seikan tutkimiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa välitettävänä olevan viestin sisällöstä eikä 8 §:ssä tarkoitetuista tunnistamistiedoista. Lain esitöiden mukaan säännöksellä on ollut tarkoitus selvittää teknisen laitetarkkailun suhdetta muihin poliisilain 5 luvun tiedonhankintakeinoihin (HE 224/2010 vp, s. 112 ja HE 222/2010 vp s. 335). Tarkoituksena ei ole momentin perusteluissa todettu huomioon ottaen ollut, että tekninen laitetarkkailu ei voisi kohdistua esimerkiksi laitteessa jo olevaan viestiin. Voimassa olevan momentin muotoilua voidaankin pitää tarkoitustaan rajoittavampana siltä osin kuin sen on tulkittu estävän myös tiedon hankkimisen tekniselle laitteelle tallennetuista ja sillä kirjoitettavana olevista viesteistä. Siviilitiedustelulainsäädännön yhteydessä kyseistä momenttia muutettiin vastaamaan säännöksen alkuperäistä tarkoitusta.

Pakkokeinolaissa tarkoitetun laite-etsinnän suhteesta poliisilain 5 luvun salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja pakkokeinolain 10 luvun mukaisiin pakkokeinoihin on säädetty lain 8 luvun 20 §:n 2 momentissa. Momentin mukaan laite-etsintää ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään pakkokeinolain 10 luvussa. Säännös ei kuitenkaan estä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää. Tarkoituksena on tämän sijaan ollut varmistaa, että soveltamisala ei ole päällekkäinen säännöksessä mainittujen pakkokeinolain 10 luvun pakkokeinojen kanssa. Käyttämällä vastaavaa muotoilua poliisilain 5 luvun 23 §:n 2 momentin teknistä laitetarkkailua koskevassa säännöksessä voitaisiin nykyistä selvemmin selvittää teknisen laitetarkkailun suhdetta muihin poliisilain 5 luvun tiedonhankintakeinoihin, ilman että riskinä olisi tekniselle laitetarkkailulle tarkoitetun sisällön kaventuminen tavoiteltua pienemmäksi. Huomiota voidaan tältä osin kiinnittää myös siihen, että toisin kuin laite-etsintä, tekninen laitetarkkailu tulee pääsääntöisesti kysymykseen vain varsin vakavien rikosten kohdalla ja edellyttää tuomioistuimen lupaa. Vaikuttaa siksikin perustellulta, että teknisen laitetarkkailun soveltamisalaa ei tässä suhteessa rajata laite-etsinnän soveltamisalaa kaapeammaksi.

Yhtenä voimassa olevan säännöksen kattamana teknisen laitetarkkailun muotona on pidetty niin sanottua näppäimistökuuntelua (HE 224/2010 vp, s. 111 ja HE 222/2010 vp s. 335). Tällöin yhdeksi näppäimistökuuntelun tavoitteeksi on mainittu selvittää verkkopalvelimen salasanan sisältö. Toisaalta esitöissä on todettu, että kun on kysymys esimerkiksi sähköpostin lähettämisen yhteydessä tapahtuvan tietokonepääteen näppäimistön käytön teknisestä tarkkailusta, tällainen näppäimistökuuntelu kuuluisi teknisen kuuntelun määritelmän piiriin. Tätä on perusteltu sillä, että teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä (HE 224/2010 vp, s. 106 ja HE 222/2010 vp s. 329). Näppäimistökuuntelun arvioimisessa teknisenä kuunteluna on kuitenkin yhtenä ongelmana, että teknistä kuuntelua saadaan kohdistaa vain vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan epäiltyyn. Koska näppäimistökuuntelun kohteena olevat laitteet ovat enenevässä määrin helposti liikuteltavia, on vaikea varmistua siitä, että laitetta käytetään nimenomaan muualla kuin vakituiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Nykysääntely on kuitenkin voinut ainakin periaatteessa johtaa siihen, että näppäimistökuuntelua on voitu arvioida joko teknisenä kuunteluna, asuntokuunteluna tai teknisenä laitetarkkailuna siitä riippuen, minkälaista tietoa sillä on hankittu ja missä kuunneltava näppäimistö on kulloinkin sijainnut.

Eduskunnan hallintovaliokunta on, tarkastellessaan vastaavaa kysymystä ns. siviilitiedustelulainsäädännön osalta, todennut, että tietoverkon ylitse tapahtuvassa teknisessä tarkkailussa ei puututa kotirauhan suojaa, koska toiminnalla ei hankita tietoa siitä tilasta, jossa tiedonhankinnan kohteena oleva laite sijaitsee, vaan yksinomaan laitteen käytöstä ja sisällöstä. Tästä johtuen on valiokunnan mukaan selvää, ettei toimivaltuuden käytön sallittavuuden tule perustua siihen,

Luonnos 4.7.2022

ovatko laite ja sitä käyttävä henkilö pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa vai eivätkö ole. Hallintovaliokunta on lisäksi kiinnittänyt tuossa yhteydessä huomiota siihen, että teknisestä laitetarkkailusta päättää pääsääntöisesti tuomioistuimien, teknisestä kuuntelusta toimivaltuutta käyttävä viranomais (HaVM 36/2018 vp s. 45–46).

Suojan tarpeen kannalta ei vaikuttaisikaan olevan merkitystä sillä, tapahtuuko näppäimistökuuntelulla seurattava toiminta asumiseen käytettävässä vai muussa tilassa. Seuranta ei kohdistu sijaintipaikkaan, vaan näppäimistön käyttöön sijaintipaikasta riippumatta. Perustellulta ei siten vaikuta, että näppäimistökuuntelun asemaa tiedonhankintakeinona arvioidaan eri tavoin riippuen siitä, missä seurattava toiminta tapahtuu. On samoin jossain määrin tulkinnanvaraista, missä menee raja viestin sisällön ja esimerkiksi salasanojen selvittämisen välillä. Verrattaessa edellytyksiä tekniselle laitetarkkailulle ja tekniselle kuuntelulle voidaan todeta, että molemmat tulevat kysymykseen vain samojen, vakavina pidettävien rikosten kohdalla. Keskeisenä erona näitä koskevassa päätöksentekomenettelyssä on, että teknisestä kuuntelusta päättää pääsääntöisesti pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta, kun taas teknisestä laitetarkkailusta päättää erityisiä kiiretilanteita lukuun ottamatta tuomioistuimien pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Jos teknisen laitetarkkailun alaa tarkennetaan edellä ehdotetusti, perustellulta vaikuttaisi edellä sanotun johdosta tulkita näppäimistökuuntelun jatkossa sisältyvän teknisen laitetarkkailun määritelmän piiriin, paitsi jos kysymys on sellaisesta luottamuksellisista viestistä koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta tai muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta, josta säädetään muualla poliisilain 5 luvussa. Siltä osin kuin näppäimistökuuntelulla seurataan reaaliajassa esimerkiksi viestin kirjoittamista, kysymys ei sanotun johdosta olisi teknisestä laitetarkkailusta vaan teknisestä kuuntelusta. Koska teknistä kuuntelua saadaan nykyisellään kohdistaa vain vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan epäiltyyn, ja koska edellä todetuin tavoin suojan tarpeen johdosta ei ole normaalisti perusteltua rinnastaa näppäimistökuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävässä tilassa toteutettavaan kuunteluun (pakkokeinolain 10 luvun 17 §:ssä tarkoitettu asuntokuuntelu), tulee teknistä kuuntelua koskevaan poliisilain 5 luvun 17 §:ään ottaa asiaa koskeva poikkeussäännös, jossa korostettaisiin, että teknisenä kuunteluna arvioitaisiin myös pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua sen sijaintipaikasta riippumatta. Ehdotusta on tarkemmin perusteltu jäljempänä 5 luvun 17 §:ää koskevissa perusteluissa.

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva 5 luku perustuu melko pitkälle pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin (HE 224/2010 vp, s. 1), niin on perusteltua, että poliisilain 5 luvun 23 §:n 2 momentti olisi muotoilultaan vastaavanlainen kuin pakkokeinolain 10 luvun 23 §:n 2 momentti.

25 § Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

Pykälän 1 momentin mukaan poliisi saa rikoksen estämiseksi hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Pykälän 2 momentin mukaan poliisi saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Teknisten ratkaisujen monipuolisuudessa ja kehittyessä perusteltuna ei voida pitää, että pykälässä tarkoitettuun toimintaan tulisi jatkossakin hankkia vain laitteita, joiden tulisi soveltua pelkästään teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Mahdollisena voidaan pitää, että saatavilla ei jossain vaiheessa ole pelkästään tähän tarkoitukseen soveltuvia laitteita, tai että tällaisten hankkiminen ei ainakaan ole kokonaistaloudellisesti perusteltua. Luotettavina ei toisaalta kaikissa tilanteissa voida pitää

Luonnos 4.7.2022

ratkaisuja, joilla laajempaan käyttöön soveltuvien laitteiden ominaisuuksia pyrittäisiin teknisesti rajoittamaan 2 momentissa edellytetyiksi. Ajattelutapaa voidaan yleisemminkin pitää vieraana salaista tiedonhankintaa koskevalle sääntelylle, jossa yleisesti painotetaan käytettävien laitteiden ominaisuuksien sijaan sitä, mitä näillä laitteilla saadaan tehdä. Sanotun johdosta perustellulta vaikuttaa poistaa 2 momentista laitteen ominaisuuksia rajoittava säännös, säilyttäen kuitenkin kyseisen tiedonhankintakeinon tarkoituksena nimenomaan telesoitteen tai telepääte-laitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

28 § Peitetoiminta ja sen edellytykset

Pykälän 2 momentin mukaan poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Lähtökohtaisesti peitetoimintaa voidaan siten muun ohessa kohdistaa henkilöön silloin, jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan tappoon, murhaan tai surmaan. Käytännössä on havaittu, että mainitut peitetoiminnalle laissa asetetut ns. lisäedellytykset (toiminnan suunnitelmallisuus, järjestäytyneisyys tai ammattimaisuus taikka ennakoitavissa oleva jatkuvuus tai toistuvuus) asettavat henkirikokset erilaiseen asemaan muiden peitetoiminnan perusterikosten kanssa. Esimerkkinä on mainittu törkeä vahingonteko, joka on myös peitetoiminnan perusterikos ja jonka osalta jonkun laissa mainitun lisäedellytyksen täyttymistä on pidetty tyypillisenä. Edelleen on tuotu esiin, että peitetoiminnan lisäedellytykset täyttyvät tyypillisesti helposti myös muun muassa törkeiden huumausainerikosten sekä törkeiden talousrikosten osalta. Monissa näissä rikoksissa lisäedellytysten käsillä olo kytkeytyy oleellisesti jo kyseisiin rikosnimikkeisiin sisältyvään suunnitelmallisuuteen, järjestäytyneisyyteen tai ammattimaisuuteen. Sen sijaan yksittäisen henkirikoksen kohdalla peitetoiminta ei välttämättä ole useinkaan käytettävissä pykälässä käytetyistä lisäedellytysten sanamuodoista johtuen.

Asiassa voidaan sanotun johdosta ensinnäkin kiinnittää huomiota peitetoiminnan luonteeseen tiedonhankintakeinona. Rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus, järjestäytyneisyys tai ammattimaisuus taikka ennakoitavissa oleva jatkuvuus tai toistuvuus ovat seikkoja, joiden täyttyessä peitetoiminnan kaltainen tiedonhankintakeino voi tyypillisesti olla perusteltu. Peitetoiminnan tarkoittama suunnitelmallinen, tyypillisesti suhteellisen pitkäkestoinen tiedonhankinta on omiaan soveltumaan juuri tällaisen suunnitelmallisen toiminnan selvittämiseen yksittäisten suunnittelemattomien rikosten tutkimisen sijaan. Sanotun voidaan katsoa puoltavan lisäedellytysten säilyttämistä.

Jossain määrin epäselväksi on myös jäänyt, kuinka isona ongelmaa voidaan käytännössä pitää. Selvää näyttöä ei ole siitä, että kysymys olisi isosta käytännön ongelmasta, vaikka tältä osin voidaankin yleisesti huomioida myös, että peitetoiminta ylipäätään on vain harvoin käytetty tiedonhankintakeino. Lisäksi peitetoiminnan käyttöalaa rajoittavana on syytä kiinnittää huomiota poliisilain suhteellisuus- ja vähimmän haitan periaatteisiin, sekä 5 luvun 2 §:n mukaisesti salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleisiin ja erityisesti peitetoimintaa koskeviin edellytyksiin. Tässä suhteessa erityisen merkityksellinen on 5 luvun 2 §:n 2 momentin viimeinen

Luonnos 4.7.2022

virke, jonka mukaan muun muassa peitetoiminnan käyttäminen edellyttää, että se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Peitetoiminnan käyttöä koskevan välttämättömyyedellytyksen voidaan toisaalta katsoa toimivan myös argumenttina sen puolesta, että vaikka henkirikosten osalta ei edellytettäisi peitetoiminnan lisäedellytyksiä, peitetoimintaa ei näissäkään tilanteissa voitaisi käyttää kuin tilanteissa, joissa nimenomaan peitetoimintaa olisi pidettävä välttämättömänä. Lisäksi on selvää, että henkirikosten kohdalla rikosten estämis- ja selvittämisintressi on poikkeuksellisen suuri. Huomioon voidaan ottaa myös se seikka, että tilanteessa, jossa henkilö on kateissa esimerkiksi henkensä menettäneenä ja tekijä tuntematon, ei välttämättä voida tutkinnan alussa vielä ottaa kantaa lisäedellytyksien täytymiseen sen enempää tekoavan kuin suunnitelmallisuuden osaltakaan. Myös järjestäytyneisyys saattaa selvitä vasta tiedonhankinnan edetessä.

Lain esitöissä peitetoiminnan käytölle asetettuja lisäedellytyksiä ei ole erikseen perusteltu (HE 224/2010 vp, s. 116 ja HE 222/2010 vp s. 339). Yksittäisen henkirikoksen osalta tämä voikin olla vaikeaa. Huomiota voidaan lisäksi kiinnittää jäljempänä esitettävään vertailuun muiden valtioiden sääntelyratkaisuista. Niiden perusteella vaikuttaa siltä, että vastaavia lisäedellytyksiä ei ole käytössä verrokkimaissa.

Sanotun johdosta kokonaisharkinnan perusteella perustellulta vaikuttaa, että peitetoiminnan käytön edellytyksenä tulisi vain muun kuin tapon, murhan tai surman osalta olla, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

29 § Rikoksentelekielto

Pykälän 2 momentin mukaan, jos peitetoimintaa suorittava poliisimies tekee liikenne rikkomuksen, järjestysrikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

Tieliikennelaki (729/2018) on tullut voimaan 1.6.2020. Lain 160 §:n 1 momentin mukaan liikennevirhemaksu saadaan määrätä kyseisessä laissa säädettyjen liikenne rikkomusten seuraamuksena. Koska liikenne rikkomuksista ei siten enää säädetä rangaistukseksi rikesakkoa vaan liikenne rikkomuksista voidaan määrätä ainoastaan liikennevirhemaksu, tulee poliisilain 5 luvun 29 §:n 2 momentti muuttaa vastaamaan nykytilaa.

Lisäksi momentin, vastaavasti kuin luvun 30 §:n 1 momentin osalta, voidaan kiinnittää huomiota siihen, että ilmaisu ”rangaistusvastuusta vapaa” viittaa toimivaltuuden sijaan oikeuden vastaiseen tekoon liittyvään anteeksiantoperusteeseen. Lain esitöiden mukaan 299 §:n 2 momentissa säädetäänkin eräistä rikkomuksia koskevista vastuuvapaustilanteista. Esitöiden mukaan momentti ei tarkoittaisi sitä, että kysymyksessä olevia tekoja ei tutkittaisi siten kuin siitä on erikseen säädetty. Epäselvänä on kuitenkin pidetty, miten ja minkälaisessa menettelyssä vapaus rangaistusvastuusta todettaisiin. Vastuuvapaus voisi joka tapauksessa tulla kysymykseen vain silloin, kun todetaan, että teko on ollut tarpeen peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Rangaistusvastuusta vapautuminen olisi siten varsin rajoitettua. Esitöiden mukaan ratkaisu korostaa sitä, että poliisille ei tällaisessa tilanteessa, jossa poliisi ei toimi avoimesti toimivaltuuksiaan käyttäen, haluta antaa edes muodollisesti rikoksentele-oikeutta (HE 224/2010 vp, s. 116-117 ja HE 222/2010 vp s. 339-340).

Luonnos 4.7.2022

Samankaltaisesta sääntelyratkaisusta johtuen 29 §:n 2 momentti on perusteltua käsitellä yhdessä luvun 30 §:n kanssa. Näiden osalta voidaan ensinnäkin todeta, että poliisilain 5 luku soveltuu lain 1 luvun 1 §:n mukaisesti rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen. Poliisilain 5 luvun 29 §:n 2 momentti ja erityisesti luvun 30 §:n 1 momentti onkin kirjoitettu siten, että ne tuntuisivat viittaavan etukäteiseen ja suunnitelmalliseen arvioon ja harkintaan. Myös lain esitöiden mukaan 30 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa tilanteessa edellytettäisiin, että toimenpiteen suorittamishetkellä erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että toimenpide tehtäisiin ilman peitepoliisin myötävaikutustakin. Toimenpiteiden hyväksyttävyyttä tulisikin lähtökohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan arvioida jo ennen toiminnan aloittamista, kun päätöstä tiedonhankintakeinon käytöstä valmistellaan. (HE 224/2010 vp, 117–118 ja s. HE 222/2010 vp s. 340–341).

Huomiota voidaan vielä kiinnittää siihen, että luvun 30 §:n 2 momentin mukaan peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistua luvun 43 §:ssä tarkoitetun valvotun läpilaskun kohteena olevaan toimitukseen, jos osallistuminen edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista.

Erityisesti luvun 30 §:ssä on näin ollen omaksuttu piirteitä sekä vastuuvapaussääntelystä että toimivaltuussääntelystä. Perusteltuna voidaan pitää, että sääntelyä tältä osin selkeytettäisiin. Perustellulta tiedonhankintakeinon luonne poliisin toimivaltuuksia koskevana säännöstenä huomioon ottaen vaikuttaa, että 29 §:n 2 momentti ja 30 §:n 1 momentti kirjoitettaisiin toimivaltuussäännöksen muotoon sääntelemään sitä, mitä peitetoimintaa suorittava poliisimies saa säännöksissä tarkemmin määritellyissä tilanteissa ja edellytyksillä tehdä.

30 § Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Pykälän 1 momentissa on kysymys tilanteista, joissa peitetoimintaa suorittava poliisimies on toiminnastaan huolimatta rangaistusvastuusta vapaa. Edellä 29 §:n 2 momentissa esitetyillä perusteilla on perusteltua, että 30 §:n 1 momentti kirjoitettaisiin toimivaltuussäännöksen muotoon sääntelemään sitä, mitä peitetoimintaa suorittava poliisimies saa säännöksissä tarkemmin määritellyissä tilanteissa ja edellytyksillä tehdä.

Huomiota voidaan tältä osin kiinnittää myös pykälän 2 momenttiin, jonka muotoilussa on jo nykyään omaksuttu toimivaltuussäännöksen piirteitä. Momentin mukaan peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistua 43 §:ssä tarkoitetun valvotun läpilaskun kohteena olevaan toimitukseen, jos osallistuminen edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista. Sana-muoto ei vaikuta ehdottomasti edellyttävän, että toimituksessa tulisi kaikissa vaiheissa olla useita toimijoita. Momenttia koskevien esitöiden mukaan siinä tarkoitettu osallistuminen saattaa tarkoittaa osallisuutta rikokseen, esimerkiksi huumausainerikokseen ja olevan välttämätöntä, että peitepoliisin menettely ei itsessään vaikuta siihen, että tiedonhankinnan kohteena oleva rikos muuttuu vakavammaksi tai ulottaa vaikutuksensa laajemmaksi kuin muuten tapahtuisi (HE 224/2010 vp, s. 119 ja HE 222/2010 vp s. 342). Momentissa ei sanotun johdosta ole havaittu muutostarpeita.

45 § Menettely tuomioistuimessa

Pykälän 3 momentin mukaan, jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tai paljastettavaa rikosta

Luonnos 4.7.2022

koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

Edellä telekuuntelun osalta 5 luvun 7 §:n (Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen) ja 10 §:n (Televalvonnasta päättäminen) tarkastelussa on esitetty, että telekuuntelua tai televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä ei enää jatkossa tarvitsisi mainita toimenpiteen kohteena olevaa teleosoitetta tai telepäätelaitetta, vaan vaatimus ja päätös koskisivat osoitteen tai laitteen sijaan vain epäiltyä henkilöä. Poikkeuksena tästä olisivat tilanteet, joissa henkilö olisi tuntematon, jolloin toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte tulisi edelleen mainita telekuuntelua tai televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä. Esitetyn johdosta olisi perusteltua muuttaa nyt käsiteltävää momenttia siten, että sen ensimmäinen virke rajoittuisi vain tilanteisiin, joissa epäilty on tuntematon.

50 § Kuuntelu- ja katselukiellot

Pykälässä säädetään siitä, mihin viesteihin telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua tai teknistä katselua ei saa kohdistaa. Koska teknistä laitetarkkailua koskevaa luvun 23 §:ää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että tekninen laitetarkkailu voisi kohdistua myös laitteeseen tallennettuun tai sillä kirjoitettavana olevaan muuhun kuin sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa, on perusteltua lisätä myös tekninen laitetarkkailu pykälään.

54 § Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Pykälän 2 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on jostakin momentissa tarkoitettusta rikoksesta. Momentissa mainitut perusterikokset on sisällytetty säännökseen hallituksen esityksen HE 16/2013 vp eduskuntakäsittelyssä. Perustuslakivaliokunta on tuolloin pitänyt välttämättömänä, että edellytyksenä oleva enimmäisrangaistusraja on korkeampi kuin kaksi vuotta vankeutta. Estettä ei perustuslakivaliokunnan mukaan ole kuitenkaan ollut sille, että säännökseen piiriin otetaan joitakin sellaisiakin yksittäisiä rikoksia, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, mutta jotka kuitenkin vakavuusasteeltaan rinnastuvat muihin momentissa tarkoitettuihin rikoksiin ja jotka täyttävät tuolloisessa perustuslain 10 §:n 3 momentissa asetetut vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tuollaisina rikoksina erityisesti momentissa nykyään lueteltuja rikoksia sekä rikoslain 25 luvun 3 b §:n mukaista laitonta adoptio-suostumuksen hankkimista, jonka hallintovaliokunta on kuitenkin jättänyt pois momentista (PeVL 33/2013 vp s. 7, HaVM 17/2013 vp s. 7).

Sääntelyn perusteella törkeän huumausainerikoksen johdosta tehdyssä telekuuntelussa kertyneen ylimääräisen tiedon käyttäminen huumausainerikoksen selvittämiseksi ei ole mahdollista. Käytännössä tilanne on voinut johtaa esimerkiksi siihen, että telekuuntelutallennetta voidaan käyttää todisteena telekuunteluluvan kohteena ollutta törkeästä huumausainerikoksesta syytettyä kohtaan, mutta ei samaan asiakokonaisuuteen liittyvän huumausainerikoksen osalta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että ylimääräistä tietoa koskevan sääntelyn arvioinnissa on syytä ottaa huomioon yhtäältä perustuslaissa turvattu luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja ja toisaalta tämän oikeuden tietynasteista rajoittamista puoltavat vakavien rikosten selvittämisen intressiin ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuteen liittyvät hyväksyttävät ja yhteiskunnallisesti painavat perusteet. Perustuslakivaliokunta on arvioinut, että

Luonnos 4.7.2022

kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimus toisi sääntelyn piiriin useita sellaisia rikoksia, joita ei voida pitää tuolloisessa perustuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuina yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta tai kotirauhaa vaarantavina rikoksina (PeVL 33/2013 vp s. 6–7). Perustuslakivaliokunta on toisaalta toistuvasti katsonut huumausainerikosten kuuluvan yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin (HE 309/1993 vp s. 54, PeVL 2/1996 vp s. 2, PeVL 32/2013 vp s. 3, PeVL 33/2013 vp s. 3).

Poliisilain 5 luvun 5 §:n mukaan telekuuntelua on mahdollista käyttää, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen, sotaan yllyttämiseen, maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen, vakoiluun tai törkeään vakoiluun, turvallisuussalaisuuden paljastamiseen, luvattomaan tiedustelutoimintaan, rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, terroristiryhmän johtamiseen, terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen, koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen terrorismirikoksen rahoittamiseen, terroristin rahoittamiseen, terroristiryhmän rahoittamiseen, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta taikka terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehoittamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Poliisille voidaan lisäksi antaa lupa telekuunteluun, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi.

Poliisilain 5 luvun 8 §:n perusteella on mahdollista käyttää televalvontaa rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen, huumausainerikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehoittamiseen taikka törkeään tulliselvitysrikokseen. Vastaavalla tavalla esimerkiksi teknistä kuuntelua ja katselua saadaan käyttää huumausainerikoksen estämiseen.

Kyseisistä tiedonhankintakeinoista kertyneen ylimääräisen tiedon käyttäminen ei ole mahdollista lahjuksen antamisen, lahjuksen ottamisen, virka-aseman väärinkäyttämisen ja virkasalaisuuden rikkomisen yhteydessä. Sama koskee myös lahjomista elinkeinotoiminnassa ja lahjuksen ottamista elinkeinotoiminnassa. Tilannetta voidaan pitää ongelmallisena, jos esimerkiksi saman rikoskokonaisuuden osallisista televalvonta- tai teknisen kuuntelun tallennetta on mahdollista käyttää ammatti- ja liiketoimintaan liittyvässä kokonaisuudessa vain tiettyjen osallisten kohdalla tai muissakin tapauksissa televalvontatietoja vain osaan osallisista. Asetelma on myös omiaan asettamaan henkilöt eriarvoiseen asemaan.

Käytännössä korruptioepäilyjä on ollut esimerkiksi törkeiden eräiden terrorismirikosten ja törkeiden huumausainerikosten yhteydessä. Kyseisiin rikoksiin liittyy tavanomaisesti paljon rahaa, jolloin tekijöiden tarve vaikuttaa viranomaisien toimintaan on usein suuri. Korruptiorikokset ja ammatti- ja liiketoiminnan yhteydessä tapahtuvat virkarikokset, kuten esimerkiksi virka-aseman väärinkäyttämisen, vaikuttavat haitallisesti yhteiskuntamoraaliin ja niiden selvittämisen intressi on suuri. Virkarikossäännöksillä pyritään turvaamaan virkatoimien lainmukaisuus ja riippumattomuus epäasialliselta vaikuttamiselta. Koska virkamiehillä on laaja oikeus tehdä

Luonnos 4.7.2022

kansalaisia velvoittavia päätöksiä, epäasiallista virkatoimintaan vaikuttamista on pidettävä vahingollisena koko yhteiskunnalle.

Edellä todetun johdosta on perusteltua, että ylimääräistä tietoa saisi käyttää myös lahjuksen antamisen, lahjuksen ottamisen, lahjomisen elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa, virka-aseman väärinkäyttämisen ja virkasalaisuuden rikkomisen selvittämisessä, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

55 § Tietojen hävittäminen

Pykälässä säädetään luvussa tarkoitettujen tietojen hävittämisestä. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan ylimääräinen tieto on hävitettävä sen jälkeen, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

Yhtenä sääntelyn kannalta merkityksellisenä tietoluokkana on poliisilain 53 §:n mukainen ylimääräinen tieto, jolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu.

Ylimääräisen tiedon määritelmän mukaisesti on olemassa useammanlaista ylimääräistä tietoa. Sellaisen ylimääräisen tiedon, joka ei koske mitään rikosta, säilyttämistä voidaan pitää rikostutkinnan kannalta tarpeettomana. Kysymys voi olla esimerkiksi telekuuntelun yhteydessä tallennetuista puhelusta, jotka koskevat epäillyn arkisten asioiden hoitoa. Kysymys voi toisaalta olla myös tiedoista, jotka on salattu tavalla, joka estää niiden sisällön selvittämisen.

Lisäksi säilyttämistä voidaan pitää kyseenalaisena tietosuojalainsäädännön kannalta. Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 6 §:n mukaan käsiteltävien henkilötietojen on oltava käsittelyn tarkoituksen kannalta asianmukaisia ja tarpeellisia, eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tarpeettomat henkilötiedot on poistettava ilman aiheutonta viivytystä. Henkilötiedot saa säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, vain niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 5 §:n 1 momentin mukaan poliisi saa käsitellä henkilötietoja esitutkinnan, poliisitutkinnan tai muun rikoksen selvittämiseen tai syyteharkintaan saattamiseen liittyvän tehtävän, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän tehtävän ja muun poliisille säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi. Pykälän 3 momentin mukaan poliisin tehtävien suorittamisen yhteydessä saadut tiedot on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita 1 momentissa tai 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuun käsittelytarkoitukseen. Lain 13 §:n 1 momentissa säädetään tilanteista, joissa poliisi saa käsitellä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen esimerkiksi sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta, tai syyttömyyttä tukevana selvityksenä.

Asia on tietosuoja- ja tarkoituksenmukaisuuskysymysten ohella merkityksellinen myös tietojen säilyttämiseen tarvittavan tallennustilan kannalta. Erityisesti laajoissa rikosasioissa tietoja voidaan voimassa olevan sääntelyn perusteella joutua säilyttämään varsin pitkiä aikoja. Lisäksi teknisten välineiden kehittyessä ja niiden käytön lisääntyessä talletettavan tiedon määrä kasvaa. Vastaavasti voidaan kehittyvien salaustekniikoiden myötä ennakoida salatun tiedon määrän

Luonnos 4.7.2022

kasvavan. Sanotun johdosta poliisille aiheutuu yhä enemmän kustannuksia tiedon säilyttämisestä.

Asiassa on edellä sanotun lisäksi kuitenkin huomioitava, että ylimääräinen tieto saattaa sisältää myös epäillyn syyttömyyttä tukevaa aineistoa. Harkittaessa ylimääräisen tiedon hävittämisen mahdollistamista nykyistä aikaisemmassa vaiheessa, huomiota tulee siksi kiinnittää sen varmistamiseen, että tietoa ei hävitetä ilman tiedon kohteena olevan epäillyn hyväksyntää.

Sanotun perusteella perustellulta vaikuttaa, että jos kysymys on ylimääräisestä tiedosta, joka ei liity rikokseen tai jonka sisältöä ei saada selville, tieto saataisiin hävittää jo ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä. Edellytyksenä tulisi kuitenkin olla, että tiedonhankinnan kohteelle olisi kirjallisesti ilmoitettu häntä koskevasta ylimääräisestä tiedosta sekä mahdollisuudesta tutustua siihen ja että henkilö ei kolmen kuukauden kuluessa tällaisesta ilmoituksesta vastustaisi tiedon poistamista.

58 § Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan, jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Edellä 5 luvun 10 §:ssä televalvonnan osalta ehdotetun teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuudesta luopumisen johdosta ja siellä todetuilla perusteilla voidaan pitää perusteltuna lisätä myös televalvonta säännökseen siten, että televalvonnan kohdistuessa muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin, televalvonta olisi tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset televalvonnalla saadut tiedot sekä näitä koskevat muistiinpanot olisi heti hävitettävä. Samalla vaikuttaisi perustellulta selkeyttää säännöstä sekä televalvonnan että siinä mainittujen telekuuntelun ja teknisen kuuntelun osalta siten, että tiedonhankintakeinon käytön keskeyttäminen ja tallenteiden ja tietojen sekä näitä koskevien muistiinpanojen hävittämisvelvollisuus koskisi nimenomaan pykälässä tarkoitettuja tilanteita.

Lisäksi pykälän viimeisen virkkeen mukaan velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 8 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. Edellä 5 luvun 23 §:ssä ehdotettu, teknisen laitetarkkailun käyttöalaa koskeva tarkennus on perusteltua huomioida myös nyt käsiteltävänä olevassa säännöksessä. Selkeys- ja luettavuussyistä perusteltua on erottaa teknistä laitetarkkailua koskeva sääntely telekuuntelua, -valvontaa ja teknistä kuuntelua koskevasta pykälän alkuosasta uudeksi 2 momentiksi.

3 Tavoitteet

Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla on tarkoitus ensinnäkin selventää poliisilain 5 luvussa säädettyjä salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Muutoksen myötä tavoitteena on, että säännökset ovat selkeitä soveltaa, mikä lisää sekä käsittelyn tehokkuutta, että tiedonhankintakeinojen kohteena olevien yhdenvertaista ja lain soveltajasta riippumatonta kohtelua.

Poliisilain 5 luku perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Tavoitteena on, että esityksessä ehdotettavat poliisilain 5 luvun muutokset

Luonnos 4.7.2022

vastaavat pääosiltaan tähän esitykseen liittyvässä esityksessä ehdotettavia pakkokeinolain 10 lukuun tehtäviä muutoksia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä oikeustilaa selventäviä muutoksia, kuten poliisilain 2 luvun 2 §:ään sekä 4 luvun 2 ja 3 §:iin ehdotetut muutokset.

Tavoitteena on lisäksi poliisilain 1 luvun 3 §:n mukaisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja käytetään vain siinä määrin kuin tiedonhankintakeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisuuteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan selvennyksiä ja tarkennuksia poliisilain sellaisiin säännöksiin, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan erityisesti seuraavia lukukohtaisia muutoksia poliisilakiin.

Poliisilain 2 luvun 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 21.4.2020 antaman ratkaisun EOAK/23/2017 takia.

Poliisilain 4 luvun tiedonsaantia koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi siviilitiedustelulain säätämisen yhteydessä lakiin otetun suojelupoliisin päällystään kuuluvan legaalimääritelmän takia. Poliisimiehellä olisi oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuimella on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskevassa poliisilain 5 luvussa ehdotetaan useita merkittäviä muutoksia. Ensinnäkin ehdotetaan, että telekuuntelu- tai televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesti, vaan arvioitavana olisi, voidaanko telekuuntelua ja -valvontaa kohdistaa mihin tahansa tietyn henkilön käytössä olevaan osoitteeseen tai laitteeseen. Tukiasematietojen hankkimiseen rinnastettaisiin tietojen hankkiminen tietyssä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Lisäksi peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä silloin, kun estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa. Peitetoiminnan käytön osalta ehdotetaan ensinnäkin, että tappoa, murhaa tai surmaa selvittäessä ei enää jatkossa olisi rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta, järjestäytyneisyyttä tai ammattimaisuutta taikka ennakoitavissa olevaa jatkuvuutta tai toistuvuutta koskevaa lisäedellytystä. Lisäksi peitetoiminnassa tehtäviä rikoksia koskevat säännökset ehdotetaan kirjoitettaviksi toimivaltasäännösten muotoon. Ylimääräisen tiedon käyttö mahdollistettaisiin tiettyjen uusien kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevien rikosten selvittämisessä. Lisäksi rikostutkiminnan kannalta selvästi turhan ylimääräisen tiedon hävittäminen ehdotetaan mahdollistettavaksi nyky sääntelyn mukaista aikaisemmin, jos epäilty ei kolmen kuukauden kuluessa tietoa koskevasta ilmoituksesta vastusta tiedon hävittämistä.

Luonnos 4.7.2022

Poliisilain 5 a luvun 41 §:ään ehdotetaan lisättäväksi tekninen laitetarkkailu, joka selventää nykyistä oikeustilaa. Muutoksen myötä kuuntelu- ja katselukiellon koskisivat myös teknistä laitetarkkailua tietyissä tilanteissa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Viranomaisen toimintaan kohdistuvat vaikutukset

Ehdotuksilla ei ehdoteta perustettavaksi uusia viranomaisia.

Eräiden ehdotusten arvioidaan säästävän toimivaltaisten viranomaisten resursseja. Kun ehdotuksen johdosta ei enää jatkossa olisi tarvetta hakea ja käsitellä uutta lupaa aina, kun ilmenee saman henkilön käytössä oleva, tiedonhankinnan kannalta olennainen luvan ulkopuolinen teleosoite tai telepääteläite, telekuuntelua ja televalvontaa koskevien tuomioistuinkäsittelyiden määrän voidaan arvioida vähenevän ja siten näihin tarvittavien resurssien säästyvän.

Edelleen merkittävää säästöä voidaan arvioida syntyvän poliisille siitä, että ehdotukset mahdollistaisivat rikostutkinnan kannalta selvästi turhan ylimääräisen tiedon hävittämisen nykysääntelyn mahdollistamaa aikaisemmin. Ehdotettu säästäisi tiedon säilyttämiseen tarvittavaa tallennustilaa merkittävästi etenkin laajoissa ja pitkäkestoisissa rikosasioissa.

Tuomioistuinten osalta maltillista vaikutusta voi olla ehdotuksella siitä, että tukiasematietojen hankkimista koskevaa säännöstä laajennettaisiin koskemaan muitakin yhdistymistietoja. Lisäksi erityisesti peitetyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja peitetöiminnan käyttöä voidaan arvioida joissain määrin lisäävän, että niitä koskevia edellytyksiä ehdotetaan tietyiltä osin kevennettäväksi.

Muutokset tulisi luonnollisesti huomioida viranomaisten olemassa ja rakenteilla olevissa asiankäsittelyjärjestelmissä, joihin salaisia tiedonhankintakeinoja kirjataan ja joissa niitä hallitaan. Ehdotuksista voidaan arvioida aiheutuvan järjestelmiin jonkin verran muutostarpeita ja tästä seuraavia kustannuksia. Kysymyksessä olevan uudistuksen laajuus huomioon ottaen on lisäksi selvää, että poliisilakia soveltavat virkamiehet tarvitsevat koulutusta uuden lainsäädännön käyttöön ottamisen yhteydessä.

4.2.2 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla kiinniottamisella puututaan erityisesti henkilökohtaiseen vapauteen. Salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututaan perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissa suojattuihin oikeushyviin. Tämä koskee erityisesti oikeutta liikkumisvapautta ja yksityiselämän suojaa. Perustuslain 21 §:n nojalla huomioon on otettava myös oikeusturvakysymykset.

Rikoksantorjuntaa ja turvallisuutta edistävää vaikutusta on sillä, että poliisi voi tehokkaasti estää ja paljastaa rikoksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Edellä tarkemmin selostetulla tavalla asiassa ehdotettavat muutokset perustuvat pitkälti esimerkiksi oikeuskäytännössä, laillisuusvalvonnassa ja käytännön toiminnassa lainsäädännön sisällöstä tehtyihin havaintoihin, joiden johdosta esitettyjen lainsäädäntötoimien katsotaan olevan

Luonnos 4.7.2022

perusteltuja. Erilaisia sääntelyvaihtoehtoja on pyritty tarpeen mukaan kuvaamaan nykytilan kuvauksessa kulloistakin muutettavaksi ehdotettavaa säännöstä koskevassa osiossa.

Asiassa on lisäksi pohdittu joitain sellaisia kysymyksiä, joiden johdosta ei ole päädytty ehdottamaan lainsäädäntömuutoksia. Näitä on tarpeen mukaan käsitelty nykytilan kuvauksessa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Tässä jaksossa käsitellään sellaisia työryhmän työssä esiin nousseita kysymyksiä, joita on pidetty sekä periaatteellisesti merkittävänä että sisällöltään sellaisina, että niiden osalta vertailusta on arvioitu voitavan saada lisäarvoa. Asiassa on selvitetty Ruotsin, Tanskan, Viron, Saksan ja Alankomaiden lainsäädäntöä näiden kysymysten osalta.

Edellä mainittujen EU:n jäsenvaltioiden lainsäädännön selvittämiseen liittyen, ja selvityksen perusteella tehtyjen tulkintojen sekä niistä tehtyjen johtopäätöksiä osalta, on huomioitava mainittujen jäsenvaltioiden oikeuskulttuurien ja osin lainsäädäntötekniikan erilaisuus. Muiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöratkaisujen selvittämisessä ja tulkinnassa on siten yleisesti pidettävä mielessä vertailun kohteena olevien valtioiden lainsäädännön lähtökohtien erilaisuus huomioiden erot muun muassa maiden oikeustraditioissa sekä historiallisissa ja yhteiskunnallisissa taustoissa.

5.2.1 Osallistuvan tietolähteen käyttö

Valmistelussa on arvioitu mahdollisuudesta säätää osallistuvan tietolähteen käytöstä tietyissä tilanteissa. Osallistuvan tietolähteen käytöllä tarkoitetaan tilannetta, jossa tiedonhankinta edellyttäisi poliisin ohjauksessa toimivan tietolähteen osallistumista esimerkiksi jonkin laittoman esineen tai aineen kuljettamiseen tai näyte-erän hankkimiseen. Kyseinen säännös edellyttäisi tarkkarajaista tapauskohtaista päätöstä ja välttämättömyyttä yksittäistapauksissa. Toimivaltuuden käytön tavoitteena olisi estää tai tutkia vakavia rikoksia tai tapahtumia. Sanotun johdosta valmistelussa ensimmäiseksi vertailtavaksi kysymykseksi valikoitui, mikä on lainsäädännöllinen tilanne vertailun kohteena olevissa jäsenvaltioissa koskien poliisin ohjauksessa olevan tietolähteen rikoksenteikomahdollisuutta.

Ruotsi

Ruotsissa ei ole laissa erikseen säädetty tietolähdetoiminnasta, sen määritelmästä tai tietolähdetoiminnan edellytyksistä. Poliisin ohjatussa käytössä toimivien tietolähteiden hyödyntäminen rikosten tutkinnassa on kuitenkin mahdollista poliisilain¹ yleisten säännösten nojalla. Lisäksi Ruotsissa poliisi on laatinut tietolähdetoiminnasta menettelytapaohjeet, joissa kuvataan tarkemmin muun muassa tietolähdetoiminnan järjestämistä ja menettelyä. Edelleen tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaate ovat keskeisessä asemassa ja ohjaavat yleisesti tietolähdetoimintaan liittyvää menettelyä. Vaikka Ruotsin lainsäädäntö ei siten sisällä erityisiä säännöksiä tietolähdetoiminnasta, pääsääntönä on, ettei poliisin ohjatussa käytössä olevalla tietolähteellä ole oikeutta tehdä rikoksia, muutoin osallistua niiden tekemiseen tai oikeutta yllyttää toisia omalla toiminnallaan rikoksen tekemiseen.

Tanska

---

¹ Polislag (1984:387), tässä tarkasteltavan kysymyksen kannalta huomiota voidaan kiinnittää erityisesti lain 8 §:ään.

Luonnos 4.7.2022

Tanskassa peitetoiminnan edellytyksistä ja poliisin sekä siviilihenkilöiden suorittamasta peitetoiminnasta säädetään oikeudenkäyntiä koskevassa säädöksessä (jäljempänä oikeudenkäymiskaari) 754a–e §:ssä². Molempien henkilöryhmien osalta edellytyksenä on tuomioistuimen päätös, mutta kiiretilanteissa, jos tuomioistuimen päätöksen odottaminen voi haitata peitetoiminnan tarkoitusta, poliisilla on mahdollisuus päättää toimenpiteestä. Asia on kuitenkin saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi 24 tunnin sisällä päätöksen tekemisestä. Edellytyksenä on muun muassa myös se, että peitetoiminta ei saa kasvattaa rikoksen suuruutta tai vakavuutta. Lisäksi tietolähteiden käyttöä koskevat säännöt on kuvattu Tanskan valtakunnansyyttäjän ohjeistuksessa³ koskien tietolähteitä ja siiviiliagenteja. Huomionarvoista tässä tehtävän tarkastelun osalta on, että poliisin ohjatussa käytössä oleva tietolähde voi osallistua viranomaisten rikostutkinnassa käyttämään valvottuun läpilaskuun.

Viro

Virossa tietolähde voi poliisin ohjauksessa suorittaa tiettyjä tarkoin määriteltyjä toimenpiteitä, jotka muutoin katsottaisiin rangaistaviksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tietolähteen toimiessa poliisin ohjauksessa valtuutuksen mukaisesti tämä ei syyllisty rikokseen, vaikka teko muuten täyttäisi rikoksen tunnusmerkistön. Viron rikosprosessilain⁴ 126(8) §:n mukaan rikoksen jäljitteleminen (kuriteo matkimine) tarkoittaa rikoksen tekemistä tuomioistuimen luvalla huomioiden kuitenkin 126(1) §:n 3 momentti, jonka mukaan toimet eivät saa olla vaaraksi henkilön hengelle tai terveydelle, aiheuttaa perusteetonta vahinkoa omaisuudelle tai luonnolle taikka perusteetonta loukkausta henkilön perusoikeuksiin. Lisäksi säännöksen mukaan tehdyt toimet tulisi mahdollisuuksien mukaan valokuvata, videoida tai äänittää. Luvan toimenpiteille antaa tutkintatuomari enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Saksa

Saksan rikosprosessia koskevassa lainsäädännössä⁵ ei ole nimenomaisesti säännelty poliisin ohjatussa käytössä olevien tiedonantajien käytöstä. Esimerkiksi käsitettä poliisin tietolähde ei ole erikseen määritelty lainsäädännössä, mutta käsitteen on katsottu vakiintuneen oikeuskäytännössä ja hallinnollisissa asetuksissa. Saksassa tietolähdetoiminnalle on kuitenkin ominaista se, että tietolähde ei voi käyttää viranomaisille kuuluvia väliintulotoimivaltuuksia, ja tietolähde toimii suoraan poliisijohtajan valvonnan alaisuudessa, jolle tietolähde raportoi ja vastaa. Saksassa tietolähteenä toimivalla henkilöllä ei ole oikeutta tehdä rikoksia tai muutoin osallistua niiden tekemiseen eikä oikeutta yllyttää toisia omalla toiminnallaan rikoksen tekemiseen.

Koska tietolähdetoiminnasta ei ole erityistä sääntelyä, Saksassa on jo jonkin aikaa keskusteltu tarpeesta lainsäädäntömuutoksille lähinnä koskien tarvetta saattaa tietolähdetoiminta tarkemmin lainsäädännön alaisuuteen. Maaliskuussa 2021 Saksan liittopäivien oikeus- ja kuluttajansuojakomitea järjesti aiheesta julkisen kuulemistilaisuuden. Parhailaan arvioidaan lainsäädäntötoimien tarvetta.

Alankomaat

---

² Bekendtgørelse af lov om rettens pleje (LBK nr 938 10.9.2019).

³ The Public Prosecutor's Announcement on Informants and Civil Agents.

⁴ Kriminaalmenetluse seadustik (RT I 2003, 27, 166).

⁵ Esim. Strafprozeßordnung – StPO (7.4.1987).

Luonnos 4.7.2022

Alankomaiden rikosprosessilainsäädännössä⁶ ei myöskään muodollisesti määritellä käsitettä poliisin tietolähde, mutta tiettyjen tiukkojen edellytysten täytyessä muu kuin poliisiin kuuluva henkilö voi tarjota apuaan poliisille tietolähteen ominaisuudessa. Tältä osin on huomioitava rikosprosessilain 126w § koskien siviilihenkilöiden toimittamaa soluttautumista. Säännöksen 1 kohdan mukaan henkilö, joka ei ole poliisi, voi syyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tarjota apuaan tutkinnassa esimerkiksi osallistumalla tai tarjoamalla apua sellaiselle ryhmälle ihmisiä, joiden voidaan epäillä vakavien rikosten suunnittelusta tai tekemisestä.

Edellä mainitun 126w §:n 6 kohdan mukaan säännöksessä mainittu muu kuin poliisiin kuuluva henkilö ei saa tehdä rangaistavia tekoja, paitsi jos sellaisten tekojen tekemiseen on syyttäjän etukäteinen kirjallinen lupa. Kiiretilanteissa lupa voidaan antaa myös suullisesti, mutta lupa tulee jälkikäteen saattaa kirjalliseksi kolmen päivän kuluessa. Selostetun luvan rikosten tekemiseen voidaan kuitenkin yleisesti katsoa koskevan vain sellaisia rikoksia, jotka ovat välttämättömiä henkilön uskottavuuden säilyttämiseksi.

Yhteenvedo poliisin ohjauksessa olevan tietolähteen rikosentekomahdollisuudesta vertailun kohteena olleissa valtioissa

Edellä selostetusti Ruotsissa ja Saksassa poliisin ohjatussa käytössä olevalla tietolähteellä ei ole lainmukaista oikeutta tehdä rikoksia, muutoin osallistua niiden tekemiseen tai omalla toiminnallaan aiheuttaa sitä, että sellaiset muut henkilöt osallistuisivat rikoksen tekemiseen, jotka eivät muutoin osallistuisi siihen.

Alankomaissa poliisin ohjauksessa olevalla tietolähteellä voidaan katsoa olevan oikeusviranomaisen luvalla mahdollisuus tehdä rangaistavaksi säädettyjä tekoja tietyissä tarkoin rajatuissa tilanteissa. Esimerkiksi Alankomaissa tietolähteen rikosentekomahdollisuus on mahdollista syyttäjän luvalla lähinnä tietolähteen uskottavuuden ylläpitämiseksi. Tämän mahdollisuuden voidaan kuitenkin tulkita koskevan lähinnä vain vähäisiä tietyn rikoksen edistämiseen tähtäviä avustavia toimia.

Vertailumaista tilanne poikkeaa selvimmin Suomen tilanteesta Virossa. Edellä tarkemmin selostetusti Virossa poliisin ohjauksessa olevalla tietolähteellä on rikosenteko-mahdollisuus eli oikeus tehdä rikos tuomioistuimen luvalla (kuriteo matkimine) huomioiden muut asiaan liittyvät rajoitukset.

5.2.2 Peitetoiminta ja sen edellytykset erityisesti yksittäiseen henkirikokseen liittyen

Ruotsi

Ruotsissa ei ole laissa erikseen säännelty peitetoiminnasta tai sen edellytyksistä, vaan peitetoiminnan käyttäminen rikosten tutkinnassa perustuu poliisilain yleisiin säännöksiin.⁷ Ruotsissa ei siten ole peitetoiminnalle laissa nimenomaisesti asetettuja erityisiä edellytyksiä, kuten toiminnan suunnitelmallisuus, järjestäytyneisyys tai am-mattimaisuus taikka ennakoitavissa oleva jatkuvuus tai toistuvuus. Peitetoimintaa yleisesti kuitenkin ohjaavat tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaate.

---

⁶ Esim. Wetboek van Strafvordering (BWBR0001903), rikosprosessilaki.

⁷ Polislag (1984:387), tässä tarkasteltavan kysymyksen kannalta huomiota voidaan kiinnittää erityisesti lain 8 §:ään.

Luonnos 4.7.2022

Tanska

Tanskassa peitetoiminnan edellytyksistä säädetään oikeudenkäymiskaaren 754 a §:ssä. Pääsääntöisesti peitetoiminta on mahdollista vain sellaisten rikosten osalta, joista voi seurata vähintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Lisäksi edellytyksinä on, että on olemassa perusteltu epäily rikoksesta tai sen yrityksestä, ja peitetoiminnalla on erityistä merkitystä tutkinnan kannalta.

Viro

Viron rikosprosessilain 3 luvussa säädetään valvontatoimista (jäljitustoimingud). Tämän jakson kannalta on syytä huomioda, että puhuttaessa Virossa käytössä olevista lainmukaisista valvontatoimista⁸, kyse on lähtökohtaisesti samankaltaisista salaisista pakkokeinoista kuin mitä pakkokeinolain 10 luvussa säädetään. Mainitun 3 luvun 126(1) §:ssä säädetään toimien yleisistä edellytyksistä ja 126(2) §:ssä taas säädetään tarkemmin toiminnan perusteista (jälitustoimingu tegemise alused). Viimeksi mainitun säännöksen toinen kohta sisältää erikseen samankaltaisen perusterikoslistauksen kuin pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentissa, joiden osalta valvontatoimet ovat mahdollisia. Säännöksen mukaan valvontatoiminta on mahdollista toteuttaa edellä mainitussa rikoslistauksessa mainittujen rikosten osalta rikoksen havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi. Huomionarvoista erityisesti on, että säännöksen mukaan peitetoiminta olisi nimenomaisesti mahdollista toteuttaa myös yksittäisen henkirikoksen¹⁸ osalta.

Saksa

Saksan rikosprosessilain 110a §:ssä säädetään peitetoiminnasta ja sen edellytyksistä. Pääsääntöisesti peitetoiminta on mahdollista silloin, kun on riittävästi tosiasiallisia viitteitä siitä, että merkittävä rikos on tehty. Tämän osalta säännöksessä erikseen mainitaan, jos tutkittavana oleva rikos on tapahtunut laittoman huume- tai asekaupan, rahanväärennyksen tai virallisten leimojen väärennyksen yhteydessä, valtion turvallisuuteen liittyen tai järjestäytyneen rikollisryhmän jäsenen toimesta tai muutoin liittyen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Lisäksi peitetoiminnan käyttäminen on mahdollista sellaisten vakavien rikosten tutkinnassa, joissa tiettyjen tosiasioiden perusteella on riski vakavan rikoksen toistumiselle. Tällöin peitetoiminnan käyttäminen tutkinnassa on sallittua, jos muut tutkintakeinot eivät takaisi asian selvittämisen toteutumista tai rikoksen selvittäminen niillä olisi merkittävästi vaikeampaa.

Edellä selostetun 110a §:n mukaan peitetoiminnan käyttäminen ei siten ole rajoittunut vain järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai riskiin vakavan rikollisuuden toistumisesta. Toisin sanoen peitetoiminnan pääsääntöisenä edellytyksenä on rikoksen vakavuus samoin kuin että rikos on muun muassa yhteiskunnan oikeusajattelun ja yleisen turvallisuuden tunteen näkökulmasta merkittävä. Lisäksi edellytyksinä on, että muut tutkintakeinot eivät takaisi asian selvittämisen toteutumista tai rikoksen selvittäminen niillä olisi merkittävästi vaikeampaa. Näin ollen esimerkiksi yksittäisen henkirikoksen, kuten tappo, katsotaan olevan sellainen merkittävä rikos, jonka osalta peitetoiminnan käyttäminen tutkinnassa on mahdollista.

Alankomaat

Alankomaiden rikosprosessilain 126h §:ssä säädetään poliisin toimittamasta soluttautumisesta ja 126w §:ssä siviilihenkilön toimittamasta soluttautumisesta. Pääsääntöisesti soluttautuminen on käytettävissä vain vakavien rikosten tutkinnoissa, yleensä rikosten liittyessä

---

⁸ Viroksi jäljitustoimingud ja englanniksi surveillance activities.

Luonnos 4.7.2022

järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Vakavan rikoksen osalta 126h §:ssä viitataan samaisen lain 67 §:ään koskien tutkintavankeuden edellytyksiä. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan vakavana rikoksena pidetään sellaisia rikoksia, joista voi seurata vähintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Säännös sisältää myös erikseen listauksen sellaisista rikoksista, joiden osalta tutkintavankeus on käytettävissä. Listaus ei kuitenkaan sisällä viittauksia yksittäiseen henkirikokseen. Tästä huolimatta soluttautumisen käyttämisen katsotaan olevan mahdollista myös yksittäisen henkirikoksen tutkinnassa huomioiden erityisesti se, että henkirikosten osalta edellä mainitun 67 §:n mukainen neljän vuoden kynnyksilytys.

Yhteenvedo peitetoiminnan edellytyksistä erityisesti yksittäiseen henkirikokseen liittyen vertailumaissa

Vertailun perusteena on erityisesti toiminut PKL 10:27.2, jonka mukaan rikoksesta epäiltyyn kohdistetun peitetoiminnan käyttämisen niin sanottuina lisäedellytyksinä on, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena. Lisäksi vertailussa huomioitiin PKL 10:3.2:n mukainen perusterikoslistaus.

Muissa vertailun kohteena olevissa jäsenvaltioissa kuin Ruotsissa peitetoiminnasta ja sen edellytyksistä säädetään nimenomaisesti laissa. Vertailun perusteella voidaan katsoa, että vain Virossa peitetoiminnan käyttäminen yksittäisen tapporikoksen tutkinnassa on nimenomaisesti mahdollistettu. Toisin sanoen Viron rikosprosessilain asiaan kuuluvissa säännöksissä on nimenomaisesti mainittu tapporikos.

Viron lisäksi peitetoiminnan (tai soluttautumisen) käyttäminen yksittäisen henkirikoksen tutkinnassa vaikuttaisi kuitenkin pääsääntöisesti olevan mahdollista Saksassa ja Alankomaissa. Näiden jäsenvaltioiden osalta tilanne on kuitenkin eri kuin Virossa, sillä Saksassa ja Alankomaissa asiaan liittyvissä säännöksissä ei ole nimenomaisesti mainittu yksittäistä henkirikosta, vaan peitetoiminnan käyttäminen tutkinnassa katsotaan mahdolliseksi yleisten edellytysten täytyessä (muun muassa rikoksen merkittävyys ja vakavuus sekä seuraamuskyvyn täyttyminen). Toisin sanoen Saksassa ja Alankomaissa yleisenä edellytyksenä muun ohella on, että kyseessä on vakavan rikoksen selvittäminen, mutta henkirikokset katsotaan sekä yksilön oikeusturvan että yhteiskunnan näkökulmasta sellaisiksi vakaviksi rikoksiksi, joiden osalta peitetoiminnan mahdollistaminen rikoksen selvittämiseksi on perusteltua.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Poliisin tehtävät. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus, jonka mukaan poliisihallinnon tehtävien järjestämisestä säädetään poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992).

2 luku Yleiset toimivaltuudet

3 §. Etsintäkuulutetun ja muun henkilön kiinniottaminen. Edellä nykytilan kuvauksessa tarkemmin kerrotuilla perusteilla pykälän 1 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi uusi virke,

Luonnos 4.7.2022

jonka mukaan poliisimiehellä olisi oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuimien on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamieskin on pitänyt ongelmallisena kysymystä siitä, onko säädösperusta menettelystä oikeuteen tuotavaksi määrättyjen henkilöiden osalta asianmukainen – mukaan lukien se, miten menettely etsintäkuulutuksista noutoasioissa on järjestetty (EOAK/23/2017).

4 luku **Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet**

2 §. Tietojen saanti viranomaiselta. Edellä nykytilan kuvauksessa tarkemmin kerrotuilla perusteilla pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös suojelupoliisilla suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

3 §. Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Edellä nykytilan kuvauksessa tarkemmin kerrotuilla perusteilla pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen loppuun lisätään uusi virke, jonka perusteella suojelupoliisilla olisi suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus rikoksen estämiseksi saada tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä.

Vastaavalainen muutos ehdotetaan tehtäväksi pykälän 2 momenttiin, jonka perusteella suojelupoliisilla olisi yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Lisäksi suojelupoliisilla olisi vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

5 luku **Salaiset tiedonhankintakeinot**

1 §. Soveltamisala ja määritelmät. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi jäljempänä luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

5 §. Telekuuntelu ja sen edellytykset. Telekuuntelun määritelmää ehdotetaan pykälän 1 momentissa muutettavaksi siten, että telekuuntelulla tarkoitettaisiin teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettussa yleisessä viestintäverkossa tai siihen liitetyssä viestintäverkossa välitettävänä olevan viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 8 §:ssä tarkoitettujen välitystietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen.

Muutoksella tarkennettaisiin telekuuntelun käyttöalaa, joka kohdistuu nimenomaan välitettävänä olevaan viestiin. Lisäksi otettaisiin huomioon luvun 8 §:ään ehdotettu muutos, jonka johdosta tunnistamistietojen sijaan viitattaisiin jatkossa välitystietoihin.

Luonnos 4.7.2022

7 §. Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen. Edellä nykytilan kuvauksessa esitetyistä perusteluista johtuen pykälän 2 momenttiin ehdotetaan täsmennystä siitä, että lupa telekuunteluun ja luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen annetaan luvan antopäivästä alkaen. Muutoksen perusteella olisi selvää, että lupaa ei voida myöntää alkamaan tulevana myöhempänä ajankohtana, vaikka edellinen lupa olisi vielä voimassa kyseiseen ajankohtaan asti.

Lisäksi pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi 5 kohta. Muutoksen johdosta telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä ei enää lueteltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita vaatimus tai päätös koskee, vaan tuomioistuimien voisi myöntää luvan viesteihin, jotka ovat lähtöisin epäillyn hallussa olevasta tai hänen oletettavasti muuten käyttämästä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettavina tällaiseen laitteeseen näitä osoitteita tai laitteita yksilöimättä. Muutoksen johdosta poliisin ei tarvitsisi hakea erikseen yksittäisiä lupia myöskään sellaisille henkilön hallussa oleville teleosoitteille tai -laitteille, jotka selviävät vasta luvan myöntämisen jälkeen. Pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystykseen kuuluvan poliisimiehen vastuulla olisi selvittää henkilön käyttämät teleliittymät ja telepäätelaitteet. Henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden, joihin telekuuntelu kohdistuisi, yksilöintitietojen selvittäminen olisi edelleen mainitun virkamiehen selvittävä asia.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan edelleen muutettavaksi siten, että siitä nimenomaisesti ilmenisi telekuuntelun voivan kohdistua myös tuntemattoman henkilön teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Tämä toteutettaisiin täydentämällä momentin 2 kohtaa niin, että henkilön ollessa tuntematon telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä olisi edelleen mainittava toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Tällaisissa tilanteissa olisi edelleen perusteltua, että lupaa koskeva vaatimus ja päätös voitaisiin kohdistaa tiettyyn teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Vaatimus ja päätös tulisi kuitenkin kohdistaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijasta tiettyyn henkilöön välittömästi sen jälkeen, kun henkilö pystytään nimeämään.

8 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Televalvonnan määritelmää ehdotetaan pykälän 1 momentissa muutettavaksi siten, että tunnistamistietojen hankkimisen sijaan kyse olisi viestinnän välittäjän hallussa olevien viestin välitystietojen hankkimisesta. Muutoksella ei muutettaisi televalvonnan käyttöalaa.

10 §. Televalvonnasta päättäminen. Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin, että 1 momenttiin lisätään viittaus luvun 9 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Edellä nykytilan tarkastelun yhteydessä todetun mukaisesti kyseiseen kohtaan ei lainkaan viitata televalvonnasta päättämistä koskevassa 10 §:ssä, jonka 1 momentin perusteella määräytyy muiden momenttien kohtien osalta päättävä viranomainen. Pääsääntönä muiden kohtien osalta on 1 momentin mukainen sääntely, jossa tuomioistuimien päättää televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta. Epäiltäessä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä on perusteltua, että päätösvalta televalvonnasta säädetään tuomioistuimelle.

11 §. Yhdistymistietojen hankkiminen ja sen edellytykset. Pykälää ehdotetaan edellä nykytilan kuvauksessa selostetuista perusteista johtuen muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin tukiasematietojen ohella sijaintitiedot, joita sähköisen viestinnän palveluntarjoajat keräävät asiakkaidensa telepäätelaitteista ja teleliittymistä omiin tietokantoihinsa.

Koska pykälä siten jatkossa koskisi tukiasematietojen ohella tietoa tietyssä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista, tulisi tukiasematietojen sijaan käyttää näistä yhteistä, molemmat tietoluokat sisältävää nimitystä. Koska

Luonnos 4.7.2022

kysymys molemmissa on yhdistymistä koskevista tiedoista, on luontevaa nimittää tietoja yhdistymistiedoiksi. Muutos tulisi huomioida myös muissa poliisilain pykälissä, joissa nykyään viitataan tukiasematietoihin.

12 §. Yhdistymistietojen hankkimisesta päättäminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi edellä luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista. Lisäksi samasta syystä pykälän 2 momentin 4 kohdassa olisi jatkossa perusteltua edellyttää yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä mainittavan tukiaseman sijasta paikka, jota päätös koskee.

15 §. Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan poliisi saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos. Säännös vastaisi pitkälti peitetoimintaa tietoverkossa koskevaa 5 luvun 28 §:n 3 momenttia.

Edellä nykytilan arviointia koskevassa jaksossa todetun mukaisesti tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan peitelty tiedonhankinnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin kuin muussa peiteltyssä tiedonhankinnassa, joten jälkikäteen olisi luotettavasti selvitettävissä, kuinka peiteltyä tiedonhankintaa suoritettaessa on toimittu. Tietoverkkoympäristössä ei ole myöskään tavanomaisen peitelty tiedonhankinnan mahdollisia turvallisuusriskejä. Nämä seikat vaikuttavat siihen, että tietoverkossa suoritettavalle peiteltylle tiedonhankinnalle olisi perusteltua olla alempi kynnys kuin muulle peiteltylle tiedonhankinnalle. Lisäksi momenttiin ehdotetun viittauksen rikoslain 17 luvun 19 §:ssä osalta voidaan todeta, että lapsipornografiarikokset ovat viime vuosina siirtyneet merkittävässä määrin internetissä tehtäviksi. Niiden selvittämisessä tarvitaan tietoverkoissa käytössä olevia tiedonhankintakeinoja, joista peitelty tiedonhankinnan voidaan arvioida olevan monissa tilanteissa tarpeellista ja välttämätöntä rikoksen estämiseksi. Tämän johdosta ehdotetaan, että myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon selvittämiseksi voitaisiin käyttää tietoverkossa suoritettavaa peiteltyä tiedonhankintaa.

17 §. Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi edellä 5 luvun 23 §:ää koskevassa nykytilan kuvauksessa todetun johdosta siten, että poliisi saisi kohdistaa teknistä kuuntelua tekniseen laitteeseen sen sijaintipaikasta riippumatta, jos kuuntelu kohdistuu vain tekniseen laitteeseen eikä tilaan, jossa laite sijaitsee. Tarkoituksena on mahdollistaa ns. näppäimistökuuntelu teknisenä kuunteluna silloin, kun kuuntelu kohdistuisi pelkästään laitteen näppäimistöön viestin sisällön selvittämiseksi eikä kuuntelulla saataisi tietoa siitä tilasta, jossa kyseinen laite sijaitsee.

23 §. Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi teknistä laitetarkkailua ja sen edellytyksiä koskevan pykälän 2 momenttia siten, että teknistä laitetarkkailua ei saisi kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televälvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään kyseisessä luvussa. Tarkoituksena on selvittää, että sanotun estämättä tekninen laitetarkkailu soveltuu sellaisiin tietoihin, jotka laitteessa ovat ennen tarkkailun toimittamista tai jotka tulevat laitteeseen tarkkailun toimittamisen aikana. Perusteltuna voidaan selkeyssyistä pitää, että muotoilussa soveltuvin osin noudatetaan laite-etsintää koskevaa pakkokeinolain 8 luvun 20 §:n 2 momentin muotoilua, koska tarkoituksena on sitä vastaava rajoitus. Esitetyn muutoksen tarkoituksena ei ole muuttaa voimassa olevan säännöksen sisältöä, vaan tarkoituksena on selvittää oikeustilaa sanotulta osin.

Luonnos 4.7.2022

Teknisellä laitetarkkailulla ei saisi kiertää momentissa viitattuja tiedonhankintakeinoja koskevien säännösten soveltamista ja esimerkiksi kyseisten tiedonhankintakeinojen käyttöedellytyksiä. Jos teknisen laitetarkkailun aikana kävisi ilmi, että tarkkailu kohdistuu momentissa tarkoitettuun luottamukselliseen viestiin, laitetarkkailu olisi keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tallenteet ja laitetarkkailulla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot olisi heti hävitettävä.

25 §. Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi rajoitus siitä, että teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimiseksi saadaan käyttää ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää pelkästään tähän tarkoitukseen. Toimintaan soveltuvan laitteen ominaisuuksia ei siten jatkossa rajataisi. Olennaista tämän sijaan olisi, että pykälän perusteella poliisi voisi muiden edellytysten täytyessä jatkossakin hankkia teknisillä laitteilla vain teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietoja.

29 §. Rikoksentelekielto. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan edellä nykytilan kuvauksessa tarkemmin selostetuista perusteluista johtuen kirjoitettavaksi toimivaltasäännöksen muotoon sääntelemään sitä, mitä peitetoimintaa suorittava poliisimies saa säännöksessä tarkemmin määritellyissä tilanteissa ja edellytyksillä tehdä. Pykälän 1 momentissa todettaisiin edelleen, että peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen. Pykälän 2 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava poliisimies saisi kuitenkin tehdä järjestysrikkomuksen tai muun siihen rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, tai liikenne rikkomuksen, jos teko on välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

Momentti säilyisi siten sisällöllisesti ennallaan muuten, mutta siihen tehtäisiin toimivaltasäännöksen muotoon kirjoittamisen johdosta tarvittavat muutokset. Lisäksi momenttia muutettaisiin sen johdosta, että uuden tieliikennelain 160 §:n sääntelyn mukaisesti liikenne rikkomuksesta voidaan määrätä rikesakon sijaan ainoastaan liikennevirhemaksu.

30 §. Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen. Vastaavasti kuin edellä on ehdotettu luvun 29 §:n 2 momentin osalta, pykälän 1 momentti ehdotetaan edellä nykytilan kuvauksessa tarkemmin selostetuista perusteista johtuen kirjoitettavaksi toimivaltasäännöksen muotoon sääntelemään sitä, mitä peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan säännöksessä tarkemmin määritellyissä tilanteissa ja edellytyksillä tehdä. Momentti säilyisi siten sisällöllisesti ennallaan muuten, mutta siihen tehtäisiin toimivaltasäännöksen muotoon kirjoittamisen johdosta tarvittavat muutokset.

45 §. Menettely tuomioistuimessa. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan luvun 7 ja 10 §:ään ehdotettavien muutosten johdosta rajoitettavaksi koskemaan vain tilanteita, joissa epäillyn tuntemattomuuden johdosta telekuuntelua tai televalvontaa koskeva vaatimus ja päätös edelleen kohdistettaisiin tiettyyn toimenpiteen kohteena olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen.

53 §. Ylimääräinen tieto. Ylimääräisen tiedon määritelmän sisältävää pykälää ehdotetaan muutettavaksi luvun 10 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

54 §. Ylimääräisen tiedon käyttäminen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan edellä nykytilan kuvauksessa esitetyillä perusteilla lisättäväksi seuraavat kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevat rikokset: lahjuksen antaminen, lahjominen elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen, virka-aseman väärinkäyttäminen ja huumausainerikos. Ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytykset

Luonnos 4.7.2022

säilyisivät muuten ennallaan. Ylimääräistä tietoa saisi ehdotuksen johdosta jatkossa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja kyse olisi jostakin mainitusta rikoksesta.

55 §. Tietojen hävittäminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka koskisi selaista ylimääräistä tietoa, joka ei liity rikokseen tai jonka sisältöä ei saada selville. Tällainen tieto saataisiin hävittää jo ennen pykälän 1 momentissa tarkoitettua ajankohtaa, jos tiedonhankinnan kohteelle on kirjallisesti ilmoitettu häntä koskevasta ylimääräisestä tiedosta sekä mahdollisuudesta tutustua siihen ja tiedonhankinnan kohde ei kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta vastusta tiedon hävittämistä.

Tieto voisi olla rikokseen liittymätöntä esimerkiksi silloin, jos se koskisi vain tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön arkisten asioiden hoitoa, kuten kaupassa käyntiä tai lasten viemistä harrastuksiin. Tiedon sisältö voisi jäädä selvittämättä sen johdosta, että tieto olisi sillä tavalla salatusta muodossa, että poliisilla ei olisi mahdollisuutta selvittää sen sisältöä. Tieto saataisiin hävittää sen jälkeen, kun tiedonhankinnan kohteena olleelle henkilölle olisi kirjallisesti ilmoitettu häntä koskevasta ylimääräisestä tiedosta sekä mahdollisuudesta tutustua siihen ja henkilö ei kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta vastustaisi tiedon hävittämistä. Jos henkilö vastustaisi hävittämistä, soveltuisi jatkossakin 1 momentissa kuvattu menettely säilyttämisaikoihin.

Jos tieto koskisi useampaa henkilöä, hävittäminen edellyttäisi ilmoitusta kaikille henkilöille ja että yksikään näistä ei vastustaisi poistamista. Sitä, milloin tiedon voidaan arvioida koskevan tiettyä henkilöä, olisi perusteltua tulkita laajasti siten, että ilmoitus varmasti tehtäisiin kaikille sellaisille henkilöille, joita tieto voisi koskea. Vaihtoehtona ilmoituksen tekemiselle olisi aina toimiminen 1 momentin pääsäännön mukaan. Tunteettomaksi jääneelle henkilölle ilmoitusta ei luonnollisestikaan voitaisi tehdä. Jos henkilön henkilöllisyyttä ei saataisi selville, tulisi noudattaa pykälän 1 momentin mukaista menettelyä.

Ilmoitus tulisi tehdä kirjallisesti. Vaikka todisteellista tiedoksiantoa ei tarvittaisi, olennaista olisi pyrkiä varmistumaan siitä, että henkilö saisi ilmoituksen ja että tällä olisi todellinen mahdollisuus tutustua siinä tarkoitettuun tietoon. Mahdollista olisi esimerkiksi toimittaa ilmoitus kirjeitse viimeiseen tiedossa olevaan henkilön osoitteeseen ja ilmoittaa samalla, miten tietoon voi poliisin tiloissa tutustua. Käytännössä ilmoitus voitaisiin tehdä luvun 58 §:n mukaisen salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamisen yhteydessä.

Henkilö voisi nimenomaisesti suostua häntä koskevan ylimääräisen tiedon hävittämiseen. Tällöin ei olisi välttämätöntä odottaa kolmen kuukauden määräajan täyttymistä, vaan tieto voitaisiin hävittää tätä koskevan nimenomaisen suostumuksen saamisen jälkeen.

Uuden 3 momentin lisäämisen johdosta nykyinen 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi. Lisäksi momentissa käytettäisiin luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta tukiasematietojen sijasta termiä yhdistymistiedot.

56 §. Telekuuntelun, televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen. Pykälä ehdotetaan ensinnäkin jaettavaksi kahteen momenttiin niin, että teknistä laitetarkkailua koskeva viimeinen virke erotettaisiin pykälän 2 momentiksi.

Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin televalvonta. Lisäksi muotoilua muutettaisiin sen selventämiseksi, että tiedonhankintakeinon käytön keskeyttäminen ja tallenteiden ja tietojen sekä näitä koskevien muistiinpanojen hävittämisvelvollisuus koskisi nimenomaan pykälässä tarkoitettuja tilanteita. Jos esimerkiksi telekuuntelun kohteena oleva henkilö ei käyttäisi kuuntelun kohteena olevaa laitetta lainkaan, kuuntelu olisi tältä osin keskeytettävä kokonaan ja sillä saadut viestit ja

Luonnos 4.7.2022

näitä koskevat muistiinpanot poistettava. Jos kuitenkin kysymys olisi siitä, että henkilön käytössä olevaa laitetta on vain välissä käyttänyt toinen henkilö, säännös edellyttäisi vain tällöin saatujen viestien poistamista telekuuntelun kokonaan lopettamisen sijaan.

Pykälän 2 momentti muutettaisiin vastaamaan 5 luvun 23 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta.

57 §. *Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

5 a luku **Siviilitiedustelu**

2 §. *Tiedustelumenetelmät siviilitiedustelussa.* Pykälän mukaan tiedustelumenetelmänä siviilitiedustelussa on myös tukiasematietojen hankkiminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin 5 luvun 1 §:ää. Muutosta perustellaan tarkemmin edellä 5 luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen kohdalla. Jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

8 §. *Yhdistymistietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa päättäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi edellä 5 luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista. Lisäksi samasta syystä pykälän 2 momentin 4 kohdassa olisi jatkossa perusteltua edellyttää yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä mainittavan tukiaseman sijasta paikka, jota päätös koskee.

30 §. *Telekuunteluun, televalvontaan ja yhdistymistietoihin liittyvät jäljentämiskiellot.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi edellä 5 luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

46 §. *Kiiretilanteessa saadun tiedon hävittäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi edellä 5 luvun 11 §:ssä ehdotettavan muutoksen johdosta siten, että jatkossa tukiasematietojen sijasta puhuttaisiin yhdistymistiedoista.

41 §. *Kuuntelu- ja katselukiellot siviilitiedustelussa.* Lain 5 luvun 23 §:ssä tarkoitettu tekninen laitetarkkailu ehdotetaan nykytilan kuvauksessa viitatuista syistä sisällytettäväksi kuuntelu- ja katselukielloja koskevan pykälään. Pykälä säilyisi muuten nykyisessä muodossaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Poliisilain 5 luvun 65 §:n perusteella valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä luvussa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen käytön järjestämisestä ja valvonnasta sekä toimenpiteiden kirjaamisesta ja valvontaa varten annettavista selvityksistä.

9 Voimaantulo

Ehdotettavat lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Voimaantuloajankohtaa määritettäessä tulee kiinnittää huomiota esityksen mukaisiin viranomaistoiminnan muutoksiin ja tähän liittyen myös siihen, että lainsäädännön muuttuminen edellyttää riittävää viranomaiskoulutusta.

Lakeihin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan lakien voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovellettaisiin uuden lain säännöksiä. Sanottu tarkoittaisi

Luonnos 4.7.2022

ensinnäkin sitä, että ennen lain voimaantuloa määrätty jatkuvakestoinen tiedonhankintakeino säilyisi voimassa uuden lain voimaantullessa. Tiedonhankintakeinon voimassapysymiseen ja kumoamiseen kuten muutenkin sen voimassa ollessa suoritettaviin toimenpiteisiin sovellettaisiin uuden lain säännöksiä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Hallituksen esityksen luonnos lähetetään sen julkaisun jälkeen lausuntokierrokselle, jolla saata- vat lausunnot huomioidaan harkittaessa esityksen jatkovalmistelussa tarvetta tehdä muutoksia tähän luonnokseen hallituksen esitykseksi. Koska osa esityksessä ehdotettavista muutoksista on sellaisia, että niillä puututaan poliisin toimenpiteen kohteena olevan henkilön perusoikeuksiin, on perusteltua seurata lainsäädännön toimivuutta. Lain täytäntöönpanoa ja vaikutusten toteutu- mista seurataan lain voimaantulosta alkaen. Seurannan tarkoituksena on arvioida lain toimi- vuutta ja mahdollisia muutostarpeita.

11 Suhde muihin esityksiin

Oikeusministeriössä on asetettu 10.7.2020 pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelu arvioiva työryhmä (VN/13190/202), jossa muun muassa tarkastellaan pakkokeinolain muutostarpeita. Työryhmän toimikausi päättyi 31.12.2021.

Oikeusministeriössä on 11.4.2019 asetettu työryhmä valmistelemaan seksuaalirikoksia koske- van rikoslain 20 luvun kokonaisuudistusta (OM007:00/2019). Työryhmän mietintö on luovu- tettu oikeusministeriölle 16.6.2020. Oikeusministeriö on tämän jälkeen pyytänyt 22.10.2021 tietyiltä tahoilta kirjallista lausuntoa seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta koske- vasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja pyytänyt näitä 26.11.2021 järjestettyyn suulliseen kuulemistilaisuuteen, jossa on käsitelty luonnosta. Tarkoituksena on, että asiaa koskeva halli- tuksen esitys annetaan alkuvuodesta 2022. Poliisilain 5 luvun useassa kohdassa viitataan rikos- lain 20 lukuun, johon tehtävät muutokset tulee huomioida poliisilain säännöksissä.

Oikeusministeriössä on asetettu 17.8.2021 julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu -työryhmä, jonka yhtenä tehtävänä on valmistella ehdotus tarvittavista pakkokeinojen ja poliisin toimival- tuuksien käyttämiseen liittyvistä vahingonkorvausoikeudellisista erityissäännöksistä (OM045:00/2021). Työryhmän toimikausi päättyy 31.5.2022.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen nykytilan kuvauksessa sekä säännöskohtaisissa perusteluissa on jo edellä arvioitu pe- rustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja suojaamiseen liittyviä kysymyksiä siltä osin kuin niillä on vaikutusta siihen, minkälaisiksi ehdotetut säännökset muodostuvat ja miten niitä tulisi tulkita. Huomioon on otettu myös ylimpien laillisuusvalvojien sekä eduskun- nan perustuslakivaliokunnan kannanotot.

Poliisin toimenpiteillä puututaan perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista erityisesti perustus- lain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, 9 §:n 1 momentissa turvattuun liikkumisvapauteen 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan ja 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Lisäksi ehdotuksia arvioitaessa merkitystä on myös perustuslain 21 §:n säännöksillä oikeusturvasta. Samaan aikaan selvää on, että rikosten estäminen, paljastaminen ja eräiden vaarojen torjuminen ovat tavoitteita, joiden saavuttamista yleinen etu ja yhteiskunnalli- nen intressi voimakkaasti edellyttää.

Luonnos 4.7.2022

Perustuslain kannalta merkityksellisimpinä voidaan lähtökohtaisesti pitää lainsäädäntömuutoksia, joilla annetaan viranomaisille uusia yksilöön kohdistuvia toimivaltuuksia tai laajennetaan jo olemassa olevia toimivaltuuksia taikka joilla muuten rajoitetaan yksilön oikeuksia tai toimintavapautta. Huomiota voidaan tältä osin kiinnittää siihen, että esityksessä ei ehdoteta kokonaan uusia toimivaltuuksia. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan jo olemassa oleviin toimivaltuuksiin tiettyjä muutoksia, joista osa on luonteeltaan toimivaltuuden käyttöalaa laajentavia. Esitystä on tältä osin arvioitava perusoikeussäännöksiin sisältyvien lakivarausten kannalta ottaen samalla huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset kuten rajoituksen tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyden, suhteellisuusvaatimuksen täyttyminen perusoikeutta rajoitettaessa, oikeusturvajärjestelyjen riittävyys ja rajoituksen ristiriidattomuus Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

Esityksen sisältöön on vaikuttanut myös perustuslain 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Esityksessä on siksi pyritty viranomaistoimivaltuuksien kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Sääntelyn kehittämiseen tällä tavalla liittyy viranomaistoimivaltuuksien kohteena olevien henkilöiden oikeusaseman parantaminen mukaan lukien oikeusturvajärjestelyjen kohentaminen.

12.1 Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilain 2 luvun 3 §:ää, jossa säädetään etsintäkuulutetun kiinniottamisesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi etsintäkuulutetun lisäksi muun henkilön kiinniottaminen. Muutos liittyy eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussaan (EOAK/23/2017) esille nostamaan epäkohtaan lainsäädännössä.

Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja vapauteen liittyvässä perusoikeuksien suojassa lähdetään siis siitä, että vapaudenmenetyksen on perustuttava lakiin sekä siitä, että vapaudenmenetyksestä päättää viime kädessä riippumaton tuomioistuin. Kun tuomioistuin prosessuaalisen lainsäädännön perusteella määrää noudosta tai muusta vapaudenmenetyksestä, perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset tältä osin täyttyvät.

Poliisin toimivaltuuksien käytön keskeinen periaate on, ettei kenenkään oikeuksiin puututa ilman laillista perustetta eikä silloinkaan enempää kuin on välttämätöntä yhteiskunnan ja toisten yksilöiden etujen ja oikeuksien turvaamiseksi (HE 57/1994 vp, s. 5 ja 17).

12.2 Salaiset tiedonhankintakeinot

12.2.1 Yleistä

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan poliisilain 5 lukuun ehdotetaan joitain perusoikeusrajoitusten kannalta merkityksellisiä muutoksia. Luvun osalta merkitystä on tässä tarkastelussa ennen kaikkea perustuslain 10 §:llä, jonka mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lailla voidaan kuitenkin säätää rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä ja välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen esimerkiksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka

Luonnos 4.7.2022

kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana.

Rikoksen tutkinnan voidaan sanonnallisesti ymmärtää tarkoittavan vain jo tehtyjen rikosten selvittämistä. Rikoksen tutkintana pidetään perustuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettussa mielessä kuitenkin myös sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei vielä olisi ehtinyt toteutuneen teon asteelle. Näin ollen esimerkiksi televalvontaa on katsottu perustuslain 10 §:n 3 momentin estämättä voitavan käyttää tiettyjen rikosten estämiseen (PeVL 5/1999 vp; PeVL 2/1996 vp). Perustuslain 10 §:n 3 momentin tulkinta on näin ollen laajentunut kattamaan myös tiettyjen rikosten estämisen jo varsin pian perusoikeusuudistuksen jälkeen

12.2.2 Teletiedonhankintakeinot

Teletiedonhankintakeinoihin liittyen esityksessä ehdotetaan, että telekuuntelu- tai televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi tiettyjä yksilöityjä teleosoitteita tai telepäätelaitteita koskien, vaan arvioitavana olisi, voidaanko tiedonhankintakeinoja kohdistaa mihin tahansa tietyn henkilön käytössä olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Henkilön käyttämien teleosoitteiden ja telepäätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen virkavastuulla selvitettäväksi asiaksi. Samalla asiaan liittyvää poliisilain 5 luvun 56 §:n säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se koskisi telekuuntelun ja tiettyjen muiden salaisten tiedonhankintakeinojen keskeyttämisen lisäksi myös televalvonnan keskeyttämistä, jos käy ilmi, että televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

Käsiteltävänä olevan arvioinnin kannalta olennainen on telekuuntelun tai -valvonnan aiheuttama perusoikeuspuuttuminen, joka kohdistuu luottamuksellisen viestinnän suojaan. Merkitystä tämän kannalta ei ole henkilön käyttämien telepäätelaitteiden tai -liittymien taikka näihin kohdistuvien telekuuntelulupien lukumäärällä. Olennaista tämän sijaan on, voidaanko toimenpiteen kohteena olevan henkilön luottamuksellisen viestinnän suojaa loukata hänen viestintäänsä kohdistettavalla telekuuntelulla tai -valvonnalla. Sanotuista syistä ehdotusta ei ole pidettävä perusoikeuksien suojan kannalta ongelmallisena.

Poliisilain 5 luvun 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi pelkkien tukiasematietojen hankkimisen lisäksi myös tietojen hankkimisesta tiettyssä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista. Kysymys on perustuslain 9 §:ssä turvattuun liikkumisvapauteen ja 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan liittyvästä sääntelystä (PeVL 36/2002 vp). Kysymys olisi voimassa olevan sääntelyn tapaan luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vakavien rikosten estämisestä. Lisäksi luvun 12 §:n johdosta asia olisi saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi viimeistään 24 tunnin kuluttua tiedonhankintakeinon käytön aloittamisesta, jos pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies päättäisi yhdistymistietojen hankkimisesta. Koska pykälään lisättäviä tietoja voidaan suojan tarpeen osalta pitää rinnasteisina pykälän alaan jo nykyisin kuuluvien tukiasematietojen osalta, muutosta ei ole pidettävä perusoikeuksien suojan kannalta ongelmallisena.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 luvun 3 §:n otsikko ja 1 momentti, 4 luvun 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 5 luvun 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 1 ja 6 momentti, 10 §:n 1, 5 ja 6 momentti, 11 ja 12 §, 17 §:n 3 momentti, 23 §:n 2 momentti, 25 §:n 2 momentti, 28 §:n 2 momentti 29 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentti, 45 §:n 3 momentti, 50 ja 53 §, 54 §:n 2 momentti, 56 ja 57 §, 5 a luvun 2 §:n 1 momentti, 8, 30 ja 41 § ja 46 §:n 1 momentti.

sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 5 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §, 23 §:n 2 momentti ja 57 § laissa 581/2019, 5 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 5 momentti ja 28 §:n 2 momentti laissa 1168/2013, 5 luvun 17 §:n 3 momentti laissa 1269/2021, 5 luvun 25 §:n 2 momentti laissa 540/2020, 5 luvun 50 §, 54 §:n 2 momentti ja 56 § laissa 1168/2013 sekä 5 a luvun 2, 8, 30, 41 § ja 46 §:n 1 momentti laissa 581/2019, sekä

lisätään 5 luvun 15 §:ään uusi 4 momentti, 55 §:ään uusi 3 momentti, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Poliisin tehtävät

Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011), rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011) ja poliisihallinnon tehtävien järjestämisestä poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992).

2 luku

Yleiset toimivaltuudet

3 §

Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

---

4 luku

Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet

2 §

Tietojen saanti viranomaiselta

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä ja suojelupoliisilla suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

---

3 §

Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitettussa poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii. Suojelupoliisilla on sama oikeus saada tiedot rikoksen estämiseksi suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä.

Poliisilla ja suojelupoliisilla on yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisilla ja suojelupoliisilla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

---

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

1 §

Soveltamisala ja määritelmät

Tässä luvussa säädetään telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan, yhdistymistietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peitellyn tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laite-tarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, peitetöiminnan, valvoston, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

---

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelulla tarkoitetaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettussa yleisessä viestintäverkossa tai siihen liitetyssä viestintäverkossa välitettävänä olevan viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 8 §:ssä tarkoitettujen välitystietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen.

---

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Lupa telekuunteluun ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa luvan antopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
  - 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
  - 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
  - 4) telekuuntelua tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
  - 5) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;
  - 6) mahdolliset telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.
-

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettujen viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 5 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Välitystiedolla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Tietojen luovuttamisesta hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 321 §:ssä.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;
- 7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

11 §

Yhdistymistietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Yhdistymistietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään tai tietyssä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Poliisille voidaan antaa lupa 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi merkityksellisten tai oletetussa tekopaikassa palveluntarjoajan tietokantaan kirjautuneiden telepäätelaitteiden sijainnin ilmaisevien välitystietojen (*yhdistymistiedot*) hankkimiseen.

Poliisilla on lisäksi oikeus yhdistymistietojen hankkimiseen, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

12 §

Yhdistymistietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää yhdistymistietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää yhdistymistietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) tosiseikat, joihin yhdistymistietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 3) ajanjakso, jota päätös koskee;
- 4) paikka, jota päätös koskee;

Luonnos 4.7.2022

5) yhdistymistietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

6) mahdolliset yhdistymistietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Poliisilla on oikeus rikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Poliisille voidaan antaa lupa myös viranomaisten tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. Poliisi saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua sen sijaintipaikasta riippumatta.

23 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa.

25 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

---

Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa, ettei 1 momentissa tarkoitettu laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Luonnos 4.7.2022

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laitoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on muun kuin tapon, murhan tai surman osalta lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

---

29 §

Rikoksentekokieltö

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa tehdä järjestysrikkomuksen tai muun siihen rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, tai liikennerikkomuksen, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Sen estämättä, mitä 29 §:n 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkia toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, jos erittäin pätevin peruste on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaan;
  - 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
  - 3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.
-

45 §

Menettely tuomioistuimessa

Jos henkilö on edellä 7 §:n 3 momentin 2 kohdan tai 10 §:n 6 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tai paljastettavaa rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

---

50 §

Luonnos 4.7.2022

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä lait tarkkailua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolaissa 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

53 §

Ylimääräinen tieto

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, yhdistymistietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu.

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on jostakin seuraavasta rikoksesta:

- 1) lahjuksen antaminen;
  - 2) järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen;
  - 3) pahoinpitely, kuolemantuottamus, törkeä vammantuottamus, tappeluun osallistuminen, vaaran aiheuttaminen tai heitteillepano;
  - 4) törkeä kotirauhan rikkominen;
  - 5) vapaudenriisto, lapsikaappaus, laitton uhkaus tai pakottaminen;
  - 6) lahjominen elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
  - 7) kiristys;
  - 8) yleisvaarallisen rikoksen valmistelu;
  - 9) lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen tai virka-aseman väärinkäyttäminen;
- taikka
- 10) huumausainerikos.
-

55 §

Tietojen hävittäminen

Jos kysymys on ylimääräisestä tiedosta, joka ei liity rikokseen tai jonka sisältöä ei saada selville, tieto saadaan kuitenkin hävittää jo ennen 1 momentissa tarkoitettua ajankohtaa, jos tiedonhankinnan kohteelle on kirjallisesti ilmoitettu häntä koskevasta ylimääräisestä tiedosta sekä mahdollisuudesta tutustua siihen ja tiedonhankinnan kohde ei kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta vastusta tiedon poistamista.

Edellä 11 §:ssä tarkoitettut yhdistymistiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

56 §

Luonnos 4.7.2022

Telekuuntelun, televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu tai televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinoon käyttö on tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset kuuntelulla saadut tallenteet ja televalvonnalla saadut tiedot sekä tällaisilla tiedonhankintakeinoilla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

57 §

Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies on 10 §:n 2 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 22 §:n 1 momentissa tai 24 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, yhdistymistietojen hankkimisen, henkilön teknisen seurannan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta, mutta tuomioistuimien katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedonhankinnan käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 54 §:n mukaan.

5 a luku

Siviilitiedustelu

2 §

Tiedustelumenetelmät siviilitiedustelussa

Tiedustelumenetelmiä ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, *yhdistymistietojen* hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto ja ohjattu tietolähdetoiminta.

---

8 §

Yhdistymistietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa päättäminen

Tuomioistuimien päättää *yhdistymistietojen* hankkimisesta siviilitiedustelussa suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää yhdistymistietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuimien on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava

Luonnos 4.7.2022

tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kulluttua menetelmän aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Jos lupa tai päätös koskee luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, voi se olla kuutta kuukautta pidempi.

Yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
- 2) tukiasema, jota lupa koskee;
- 3) tosiseikat, joihin yhdistymistietojen hankkimisen edellytykset ja kohdistaminen perustuvat;
- 4) paikka, jota päätös koskee;
- 5) yhdistymistietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies;
- 6) mahdolliset yhdistymistietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

30 §

Telekuunteluun, televalvontaan ja yhdistymistietoihin liittyvät jäljentämiskiellot

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitetun teleyrityksen (*teleyritys*) tai 41 kohdassa tarkoitetun yhteisötilaajan hallussa olevaa asiakirjaa tai dataa, joka sisältää tämän lain 5 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yhdistymistietoja tai 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematietoja, ei saa jäljentää.

41 §

Kuuntelu- ja katselukiellot siviilitiedustelussa

Telekuuntelua, telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa sellaiseen viestintään, josta viestinnän osapuoli ei saa todistaa tai josta hänellä on oikeus olla todistamatta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13, 14, 16 tai 20 §:n tai 22 §:n 2 momentin nojalla.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, tai teknisen katselun tai teknisen laitetarkkailun aikana tai muulloin ilmenee, että kysessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitetut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 momentissa tarkoitettu henkilö osallistuu siviilitiedustelun kohteena olevaan toimintaan, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta, ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

46 §

Kiiretilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies on 7 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 13 §:n 1 momentissa, 14 §:n 1 momentissa tai 27 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, *yhdistymistietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, teknisen katselun, henkilön teknisen seurannan, teknisen laitetarkkailun tai paikkatiedustelun aloittamisesta*, mutta tuomioistuin katsoo, että

Luonnos 4.7.2022

edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedustelumenetelmän käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin tietoa saadaan käyttää 44 §:n 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jos voidaan olettaa tehdyksi rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta tai jos ilmenee, että hankkeilla on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 luvun 3 §:n otsikko ja 1 momentti, 4 luvun 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 5 luvun 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 1 ja 6 momentti, 10 §:n 1, 5 ja 6 momentti, 11 ja 12 §, 17 §:n 3 momentti, 23 §:n 2 momentti, 25 §:n 2 momentti, 28 §:n 2 momentti 29 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentti, 45 §:n 3 momentti, 50 ja 53 §, 54 §:n 2 momentti, 56 ja 57 §, 5 a luvun 2 §:n 1 momentti, 8, 30 ja 41 § ja 46 §:n 1 momentti.

sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 5 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §, 23 §:n 2 momentti ja 57 § laissa 581/2019, 5 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 5 momentti ja 28 §:n 2 momentti laissa 1168/2013, 5 luvun 17 §:n 3 momentti laissa 1269/2021, 5 luvun 25 §:n 2 momentti laissa 540/2020, 5 luvun 50 §, 54 §:n 2 momentti ja 56 § laissa 1168/2013 sekä 5 a luvun 2, 8, 30, 41 § ja 46 §:n 1 momentti laissa 581/2019, sekä

lisätään 5 luvun 15 §:ään uusi 4 momentti, 55 §:ään uusi 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

1 §

1 §

Poliisin tehtävät

Poliisin tehtävät

Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011) ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011).

Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011), rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011) ja poliisihallinnon tehtävien järjestämisestä poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992).

2 luku

2 luku

Yleiset toimivaltuudet

Yleiset toimivaltuudet

3 §

3 §

Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön.

Ehdotus

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. *Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.*

---

4 luku

Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet

2 §

Tietojen saanti viranomaiselta

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

---

4 luku

Tekninen valvonta ja tiedonsaantioikeudet

2 §

Tietojen saanti viranomaiselta

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä ja *suojelupoliisilla suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä* oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

---

3 §

Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitettussa poliisitutkinassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii.

---

3 §

Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitettussa poliisitutkinassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii. *Suojelupoliisilla on sama oikeus saada tiedot rikoksen estämiseksi suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä.*

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

Poliisilla on yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisilla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

Ehdotus

Poliisilla ja suojelupoliisilla on yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisilla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

1 §

Soveltamisala ja määritelmät

Tässä luvussa säädetään telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peiteltyyn tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, peitetoiminnan, valeoston, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

1 §

Soveltamisala ja määritelmät

Tässä luvussa säädetään telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan, yhdistymistietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peiteltyyn tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, peitetoiminnan, valeoston, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelulla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitetun yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon kautta teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 8 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelulla tarkoitetaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitetussa yleisessä viestintäverkossa tai siihen liittyvässä viestintäverkossa välitettävänä olevan viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 8 §:ssä tarkoitettujen välitystietojen selvittämiseksi.

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen.

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Lupa telekuunteluun ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) *toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;*

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

4) telekuuntelua tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) *toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;*

6) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Ehdotus

Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen.

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Lupa telekuunteluun ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa *luvan antopäivästä alkaen* enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) *epäilty rikos ja sen tekoaika;*

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen *tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;*

3) tosiseikat, joihin *epäiltyyn* kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

4) telekuuntelua tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) *telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;*

6) *mahdolliset* telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen *rajoitukset ja ehdot.*

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

Televalvonnalla tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 5 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Tunnistamistiedolla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Tietojen luovuttamisesta hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille säädetään sähköisen viestinnän tietosuojalain 35 §:ssä.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

Ehdotus

Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettua viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 5 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. *Välitystiedolla* tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Tietojen luovuttamisesta hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 321 §:ssä.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1 ja 4–6 kohdassa tarkoitettusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkuudella;

6) *toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite*;

7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

11 §

Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Tukiasematietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista telepäätelaitteista ja teleosoitteista.

Poliisille voidaan antaa lupa 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi merkityksellisten tukiasematietojen hankkimiseen.

Poliisilla on lisäksi oikeus tukiasematietojen hankkimiseen, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

12 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää tukiasematietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun

Ehdotus

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen *tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite*;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkuudella;

6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

11 §

Yhdistymistietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Yhdistymistietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään *tai tietyissä sijainnissa palveluntarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä* teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Poliisille voidaan antaa lupa 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi merkityksellisten *tai oletetussa tekopaikassa palveluntarjoajan tietokantaan kirjautuneiden telepäätelaitteiden sijainnin ilmaisevien välitystietojen (yhdistymistiedot)* hankkimiseen.

Poliisilla on lisäksi oikeus *yhdistymistietojen* hankkimiseen, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

12 §

Yhdistymistietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää *yhdistymistietojen* hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystään kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies saa päättää tukiasematietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuimien ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Lupa annetaan tietyksi ajanjaksoksi.

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

3) ajanjakso, jota lupa koskee;

4) tukiasema, jota lupa koskee;

5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

(uusi)

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Poliisilla on oikeus rikoksen estämiseksi va-
kituiseen asumiseen käytettävän tilan ulko-
puolella olevan henkilön tekniseen

Ehdotus

poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystään kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies saa päättää *yhdistymistietojen* hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuimien ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) tosiseikat, joihin *yhdistymistietojen* hankkimisen edellytykset perustuvat;

3) ajanjakso, jota päätös koskee;

4) *paikka, jota päätös koskee;*

5) *yhdistymistietojen* hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

6) mahdolliset *yhdistymistietojen* hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Poliisilla on oikeus rikoksen estämiseksi va-
kituiseen asumiseen käytettävän tilan ulko-
puolella olevan henkilön tekniseen

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

kuunteluun. Poliisille voidaan antaa lupa myös viranomaisten tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

---

23 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa välitettävänä olevan viestin sisällöstä eikä 8 §:ssä tarkoitetuista tunnistamistiedoista.

---

25 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

---

Poliisi saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

---

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Ehdotus

kuunteluun. Poliisille voidaan antaa lupa myös viranomaisten tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. *Poliisi saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua sen sijaintipaikasta riippumatta.*

---

23 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa.

---

25 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

---

Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa, ettei 1 momentissa tarkoitettu laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

---

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

---

29 §

Rikoksentelekielto

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies tekee liikenne rikkomuksen, järjestysrikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, *hän on rangaistusvastuusta vapaa*, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

Ehdotus

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on *muun kuin tapon, murhan tai surman osalta* lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

---

29 §

Rikoksentelekielto

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava poliisimies *saa tehdä* järjestysrikkomuksen tai muun siihen rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, *tai liikenne rikkomuksen*, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Sen estämättä, mitä 29 §:n 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava poliisimies *saa* osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkia toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;
- 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peite-toiminnan tavoitteen saavuttamista.

45 §

Menettely tuomioistuimessa

Jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tai paljastettavaa rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

50 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

53 §

Ylimääräinen tieto

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran

Ehdotus

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;
- 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peite-toiminnan tavoitteen saavuttamista.

45 §

Menettely tuomioistuimessa

Jos henkilö on edellä 7 §:n 3 momentin 2 kohdan tai 10 §:n 6 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tai paljastettavaa rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

50 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

53 §

Ylimääräinen tieto

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, yhdistymistietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu.

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on jostakin seuraavasta rikoksesta:

- 1) järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen;
- 2) pahoinpitely, kuolemantuottamus, törkeä vammantuottamus, tappeluun osallistuminen, vaaran aiheuttaminen tai heitteillepano;
- 3) törkeä kotirauhan rikkominen;
- 4) vapaudenriisto, lapsikaappaus, laitton uhkaus tai pakottaminen;
- 5) kiristys; taikka
- 6) yleisvaarallisen rikoksen valmistelu.

55 §

Tietojen hävittäminen

(uusi)

Ehdotus

torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on jostakin seuraavasta rikoksesta:

- 1) lahjuksen antaminen;
- 2) järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen;
- 3) pahoinpitely, kuolemantuottamus, törkeä vammantuottamus, tappeluun osallistuminen, vaaran aiheuttaminen tai heitteillepano;
- 4) törkeä kotirauhan rikkominen;
- 5) vapaudenriisto, lapsikaappaus, laitton uhkaus tai pakottaminen;
- 6) lahjominen elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
- 7) kiristys;
- 8) yleisvaarallisen rikoksen valmistelu;
- 9) lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen tai virka-aseman väärinkäyttäminen; taikka
- 10) huumausainerikos.

55 §

Tietojen hävittäminen

Jos kysymys on ylimääräisestä tiedosta, joka ei liity rikokseen tai jonka sisältöä ei saada selville, tieto saadaan kuitenkin hävitettäväksi jo ennen 1 momentissa tarkoitettua ajankohtaa, jos tiedonhankinnan kohteelle on kirjallisesti ilmoitettu häntä koskevasta ylimääräisestä tiedosta sekä mahdollisuudesta tutustua siihen ja tiedonhankinnan kohde ei kolmen

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

Edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi.

56 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 8 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

57 §

Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies on 10 §:n 2 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 22 §:n 1 momentissa tai 24 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, henkilön teknisen seurannan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta,

Ehdotus

kuukauden kuluessa ilmoituksesta vastusta tiedon poistamista.

Edellä 11 §:ssä tarkoitetut yhdistymistiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

56 §

Telekuuntelun, televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu tai televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset kuuntelulla saadut tallenteet ja televalvonnalla saadut tiedot sekä tällaisilla tiedonhankintakeinoilla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

57 §

Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies on 10 §:n 2 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 22 §:n 1 momentissa tai 24 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, yhdistymistietojen hankkimisen, henkilön teknisen seurannan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta,

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

mutta tuomioistuin katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedonhankinnan käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 54 §:n mukaan.

5 a luku

Siviilitiedustelu

2 §

Tiedustelumenetelmät siviilitiedustelussa

Tiedustelumenetelmiä ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto ja ohjattu tietolähdetoiminta.

8 §

Tukiasematietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa päättäminen

Tuomioistuin päättää tukiasematietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa suojelupoliisin päällystään kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies saa päättää tukiasematietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua menetelmän aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Jos lupa tai päätös koskee luvan antamista tai päätöksen

Ehdotus

mutta tuomioistuin katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedonhankinnan käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 54 §:n mukaan.

5 a luku

Siviilitiedustelu

2 §

Tiedustelumenetelmät siviilitiedustelussa

Tiedustelumenetelmiä ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, *yhdistymistietojen* hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto ja ohjattu tietolähdetoiminta.

8 §

Yhdistymistietojen hankkimisesta siviilitiedustelussa päättäminen

Tuomioistuin päättää *yhdistymistietojen* hankkimisesta siviilitiedustelussa suojelupoliisin päällystään kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies saa päättää *yhdistymistietojen* hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua menetelmän aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Jos lupa tai päätös koskee luvan antamista tai päätöksen

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, voi se olla kuutta kuukautta pidempi.

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
- 2) tukiasema, jota lupa koskee;
- 3) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset ja kohdistaminen perustuvat;
- 4) ajanjakso, jota lupa koskee;
- 5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies;
- 6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

30 §

Telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasematietoihin liittyvät jäljentämiskiellot

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitetun teleyrityksen (*teleyritys*) tai 41 kohdassa tarkoitetun yhteisötalajan hallussa olevaa asiakirjaa tai dataa, joka sisältää tämän lain 5 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tunnistamistietoja tai 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematietoja, ei saa jäljentää.

41 §

Kuuntelu- ja katselukiellot siviilitiedustelussa

Telekuuntelua, telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa sellaiseen viestintään, josta viestinnän osapuoli ei saa todistaa tai josta hänellä on oikeus olla todistamatta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13, 14, 16 tai 20 §:n tai 22 §:n 2 momentin nojalla.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun tai teknisen katselun aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty,

Ehdotus

tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, voi se olla kuutta kuukautta pidempi.

Yhdistymistietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
- 2) tukiasema, jota lupa koskee;
- 3) tosiseikat, joihin *yhdistymistietojen* hankkimisen edellytykset ja kohdistaminen perustuvat;
- 4) *paikka*, jota päätös koskee;
- 5) *yhdistymistietojen* hankkimisen suorittamista johtava ja valvova suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies;
- 6) mahdolliset *yhdistymistietojen* hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

30 §

Telekuunteluun, televalvontaan ja yhdistymistietoihin liittyvät jäljentämiskiellot

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitetun teleyrityksen (*teleyritys*) tai 41 kohdassa tarkoitetun yhteisötalajan hallussa olevaa asiakirjaa tai dataa, joka sisältää tämän lain 5 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja *yhdistymistietoja* tai 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematietoja, ei saa jäljentää.

41 §

Kuuntelu- ja katselukiellot siviilitiedustelussa

Telekuuntelua, telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista, teknistä kuuntelua, teknistä katselua *ja teknistä laitetarkkailua* ei saa kohdistaa sellaiseen viestintään, josta viestinnän osapuoli ei saa todistaa tai josta hänellä on oikeus olla todistamatta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13, 14, 16 tai 20 §:n tai 22 §:n 2 momentin nojalla.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, tai teknisen katselun *tai teknisen laitetarkkailun* aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja

Luonnos 4.7.2022

Voimassa oleva laki

toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitetut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 momentissa tarkoitettu henkilö osallistuu siviilitiedustelun kohteena olevaan toimintaan, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta, ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

46 §

Kiiretilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies on 7 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 13 §:n 1 momentissa, 14 §:n 1 momentissa tai 27 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, teknisen katselun, henkilön teknisen seurannan, teknisen lait tarkkailun tai paikkatiedustelun aloittamisesta, mutta tuomioistuimien katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedustelumenetelmän käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin tietoa saadaan käyttää 44 §:n 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jos voidaan olettaa tehdyksi rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta tai jos ilmenee, että hankkeilla on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä.

Ehdotus

katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitetut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 momentissa tarkoitettu henkilö osallistuu siviilitiedustelun kohteena olevaan toimintaan, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta, ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

46 §

Kiiretilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies on 7 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 momentissa, 13 §:n 1 momentissa, 14 §:n 1 momentissa tai 27 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, yhdistymistietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, teknisen katselun, henkilön teknisen seurannan, teknisen lait tarkkailun tai paikkatiedustelun aloittamisesta, mutta tuomioistuimien katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedustelumenetelmän käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin tietoa saadaan käyttää 44 §:n 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jos voidaan olettaa tehdyksi rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta tai jos ilmenee, että hankkeilla on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .